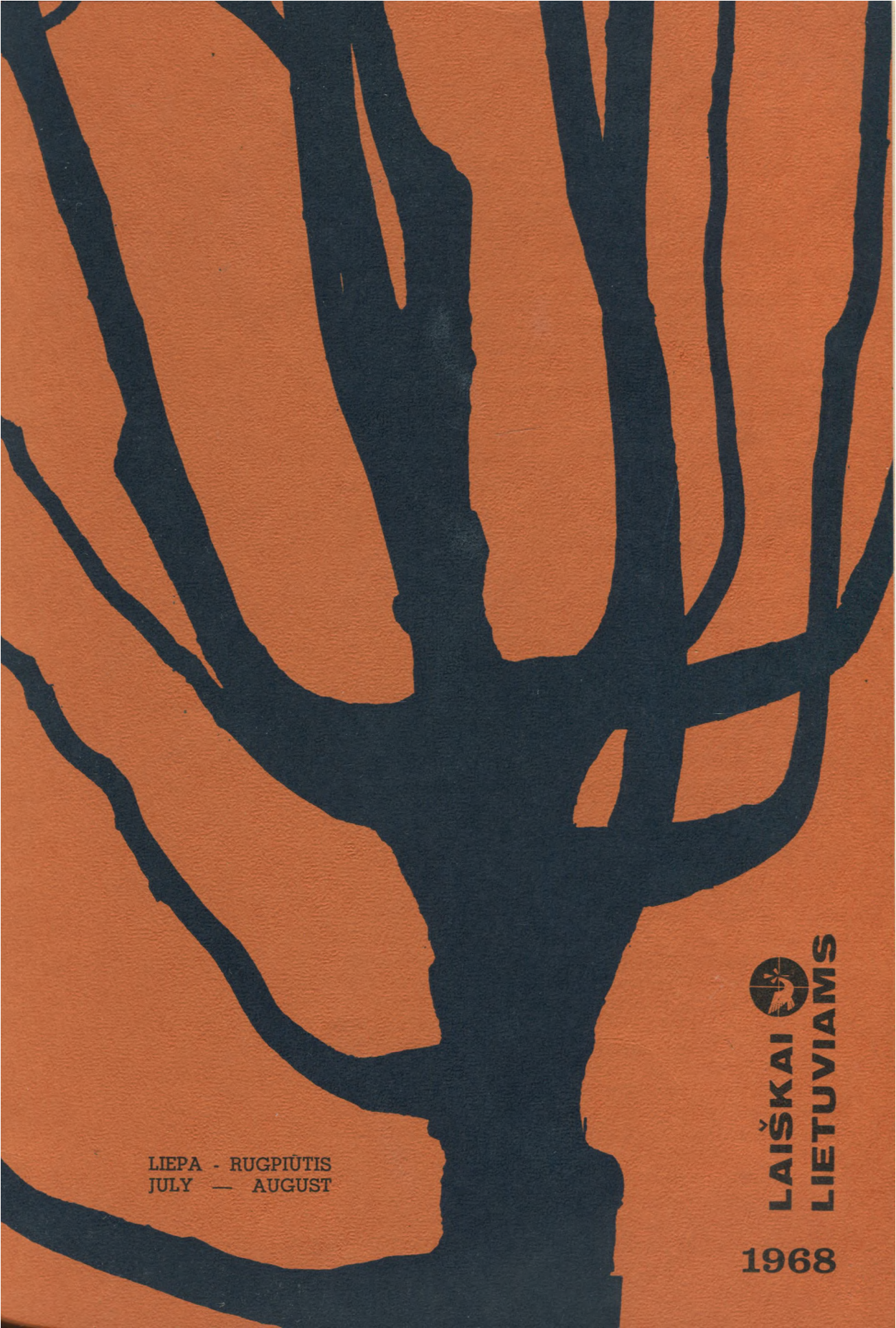

A large, dark blue silhouette of a tree with many branches, set against a textured orange background. The tree's trunk is thick and tapers slightly, with numerous branches spreading out in various directions, some reaching towards the top and others curving downwards.

LIEPA - RUGPIŪTIS
JULY — AUGUST

 **LAIŠKAI
LIETUVIAMS**

1968

APIE MEDĮ IR MUS (eil.) D. Sadūnaitė	265
STEBINT IR SVARSTANT * * *	266
ORG. RELIGIJOS IŠGYVENIMAS V. Bagdanavičius, M.I.C.	268
IŠ PAŠNEKESIO apie psichinius negalavimus Vyt. Bieliauskas ir A. Liaugminas	273
GYVENIMAS YRA VERTAS... (eil.) VI. Šlaitas	276
SIEKiant LIETUVOS LAISVĖS — V M. Krupavičius	278
KRIKŠČIONIJA: Olandų Bžn. suvažiavimas A. Grauslys	280
P. B. T. suvažiavimas Uppsaloje P. Dilys	308
AKIRACIJAI: Bendrauti su broliais, ne su okupantais Iš "L. L." viešo pokalbio	289
Lietuviai Detroito arkivyskupijos sinode — II L. Gražulienė, E. Jankus, S. Kaunelienė, K. Keblys	291
Kas paliečia širdį O. Saulaitienė	293
ŠEIMA: Ar užstoti savo vaiką? Ar vaikai turi peštis?	
Lengvai pažeidžiami metai Paruošė G. Valiulienė	296
SPAUDOJ * * *	298
ANAPUS Paruošė M. Banėnas	300
ŠYPSANTIS: Skyriaus redaktoriaus beieškant "L. L." Red.	303
JAUNYSTĖ: Dvi poros akių I. Marcinkutė ir T. Kęstutis	304
KNYGOS: Ses. Jurgitos poezija (rec.) A. Liulevičienė	305
Avyžiaus "Kaimas kryžkelėje" (rec.) A. A.	306
ATGARSIAI	308

Šio numerio iliustracijos: A. Kezio, S. J., nuotraukos "Medžiai" (viršelio I psl., 282, 285-288, 295); N. Baniienės iliustracijos (265, 276); Ant. Nako tapyba "Gloria" (269) ir K. Izokaičio nuotrauka "Šypsena" (302).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausiasis redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Jonas Borevičius, S. J., Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (techninė redaktorė), Nijolė Užubalienė, Juozas Vaišnys, S. J. (kalbos priežiūra). Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U. S. A. Telefonas — RE 7-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Connecticut. Prenumerata metams — \$4.00. Atskiuro numerio kaina — \$0.40.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$4.00, single copy 40c.. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

Šis "Laiškų Lietuviams" numeris yra iliustruojamas Alg. Kezio, S. J. medžių nuotraukomis, lydint poezijos eilutėmis... Medis yra tapęs paties žmogaus gyvenimo simboliu – jo gimimo, augimo, prieglobsčio - pavėsio, kryžiaus, karsto ir prisikėlimo... O Antano Nako tapyboje augmenija skelbia "Gloria" Dievui, kartu vaizduodama organiškų žmogaus religijos išgyvenimus (269 psl.).

APIE MEDĮ IR MUS

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

*Šviesia srove,
kaip medis
atsistojai tarp mūsų.*

*Slėpingasai,
Vieninteli.....*

*Tavo ūksmė
laimina mus: –
(it žėrintis
žalias
povų šokis)
užlaiko
Tremtyje.....*

*Medi,
o juk vieną naktį
nugriausi mus,
nusineši -
kartu su savim.*

Vol. XIX, Nr. 7. LIEPA-RUG-
PIŪTIS, JULY - AUGUST

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

STEBINT ir SVARSTANT

■ Apie bendravimą

Lietuvių išeivių tarpe bendravimo su tautiečiais Lietuvoj klausimas šiuo metu yra bene pats opiausias. O kaip okupuotoj Lietuvoj? Šnekėte ten gal pasišnekama, bet ne per viešai. Iki šiol tenyktėj spaudoj apie išeivius iš viso buvo beveik neužsiminama. Tik neseniai kai kurie žurnalai ("Literatūra ir Menas", "Kultūros Barai") pradėjo dėti išeivijos kultūrinių žinių, o "Kultūros Barų" šių metų 3 numeryje atspausdintas ir redakcinis pasisakymas "Apie kultūrinį bendravimą". Jame rašoma:

"Pažangūs užsienyje gyvenantys lietuviai, vargo ar kitų priežasčių priversti pasirinkti emigrantų dalį, visuomet buvo ir yra jautrūs, gero linkintys Tarybų Lietuvai, gyvai domėjosi ir tebesidomi jos ekonominiu, kultūriniu gyvenimu. Žymiai sudėtingesnė buvo ir lieka "naujųjų emigrantų", antrojo pasaulinio karo audros išblaškytų po pasaulį, padėtis. Ir nors kultūrinis bendravimas su gimtuoju kraštu iš pradžių buvo tik idėja, — vieni ją sutiko su neslepiaumu priešikumu, kiti — santūriai, bet neskubėdami atmesti, tretį — tegul jų vieniši balsai ir tirpo nepritarimo gaudesyje — bendravimo principu įžiūrėjo ir prasmę, ir poreikį. Nemaža tulžies išlieta, dar daugiau iečių sulaužyta, besiginčijant dėl to užsienio emigrantinėje spaudoje, bet laikas tarė savo žodį, ir šiandien kultūrinis bendravimas, nežiūrint visų jo ribotumų, yra konkretus gyvenimo tikrovės faktas...

Įvairūs keliai atveda žmones į emigraciją. Įvairūs jausmai juos sieja su tėvyne. Kaip ir kiekvieną viešai pareikštą mintį apie kultūrinį bendravimą, galimas dalykas, ir šiuos žodžius tam tikra emigracinės spaudos dalis pasitiks su įprastine jai pagieža, kaltinimais, įtarinėjimais. Ką gi, mes nesiruošiamo su jais polemizuoti. Pagaliau

ir šios mintys adresuotos ne liūdnei pagarsėjusiems "veiksniams", ne jų trubadūrams, o tiems geros valios lietuviams užsienyje, kurių širdžių nekausto nusikaltimo našta, o sąmonės — prietarų retežiai".

Pilnas bendravimas įmanomas tik laisvų su laisvais. Tuo tarpu Lietuva yra okupuota: iš Lietuvos čionai atvyksta suvaržyti; nuvykęs į Lietuvą, esi suvaržytas; laisvas pasikeitimas taip pat neįmanomas, nes religiniai bei kultūriniai leidiniai Lietuvoj nepasiekia tų, kuriems jie siunčiami. Visi šie suvaržymai parodo Lietuvą ir joje gyvenančius tautiečius nesant laisvus.

Išeiviai gi labai nori su savo tauta palaikyti ryšius. Veiksnių konferencija Clevelande teigė, kad tai yra net būtina pačių išeivių gerovei: "Savo dvasiniam, kultūriniam bei tautiniam tapatumui su savo tauta išlaikyti laisvieji lietuviai privalo kuo glaudžiau bendradarbiauti su Lietuva".

Taigi, bendrauti norima, ir bus bendraujama, tačiau saugojantis — nepritariančias lietuvių tautos nelaisvei, bet siekiant jos išlaisvinimo. Kol lietuvių tauta nėra savarankiška, bus suvaržymų — pilno bendravimo nėra negalima tikėtis.

■ Kodėl nyksta parapijos

Ateity balandžio nr. gyvame reportaže, apklausinėj ant Mt. Carmel, Penn. (JAV), lietuvių parapijos naują amerikietį kleboną ir parapiečius, atskleidžiami įdomūs, bet kartu ir liūdni faktai: toj vyskupijoj tėra du lietuvių kilmės kunigai, abu klebonavę lietuvių parapijose; vienam atsisakius ir gavus nelietuvišką, jo vietą užima amerikietis; parapijoj lietuviai senyvi; bažnyčioj mišios buvo vien angliškai net ir prie lietuvio klebono, nors giedama dar ir dabar lietuviškai. Amerikietis klebonas nesuprantantiems angliškai stengiasi bent išpažinties parū-

pinti lietuvių kunigą, o pats, vieno parapiečio žodžiais, "ir lietuviškai mokinasi". Žmonės pamažu prie visko pripranta.

Ateities redakcija įvade sakosi norėjusi sužinoti, ar ir čia, šioj parapijoje, susiduriama su "sistema, kuri mūsų parapijų išlikimu yra visiškai nesuinteresuota". Ji nedaro jokių išvadų, tik apklausinėjusiųjų paskutiniuose žodžiuose skamba netikrumas: "Ir žinok, tu, žmogau".

Kalbant apie mūsų parapijų nykimą, dažnai, deja, teisingai linksniuojama nesuinteresuota amerikiečių Bažnyčios "sistema". Tačiau jų blėsimo priežasčių yra ir kitur, kaip gyvai byloja *Ateities* reportažas: išsikėlimai, jaunosios kartos nutautimas, vyresniosios kartos išmirimas, kunigų stoka ir kt. Tai nurodo ir mūsų pačių atsakomybę, kaip kad pereitame "L. L." numeryje teigė kun. Pranas Garšva, M.I.C. (224 psl.).

■ Ar merdim, ar neinformuojam?

America žurnale gegužės 11 d. pasirodęs straipsnis "Sudieui daugialytiškumui" suteikė mums progą pasisakyti, kad "vietiniai nesupranta ir nevertina mažumų" ir kad reikia lietuvių, kurie "teigiamais ir įtakingais ryšiais" padėtų vietiniams mus tinkamiau pažinti ("L. L.", birželis, 223 psl.).

Viena tokių informavimo priemonių yra straipsniai vietinėje spaudoje, o ypač į neigiamus straipsnius reaguojantys laišakai redakcijai. (Prie tokių neigiamų straipsnių priskirtini ir sovietų propagandiniai reportažai).

Kaip buvo reaguota į aukščiau minimą straipsnį? *America* žurnale pasirodė tik vienas lenkų kilmės amerikiečio laiškas. Skaitytojai galėtų pasidaryti išvadą, kad T. F. Magnerio teiginiai lietuvių atžvilgiu teisingi — kad lietuviai tikrai jau baigia išmirti.

Savo darbais užsiėmę vieni nesugebam, kiti nespėjam net laiškų redakcijai parašyti. Kas darytina? Reaguoti bei informuoti vietinę visuomenę per vietinę spaudą nebegalime palikti privačiai iniciatyvai. Čia tokių organizacijų, kaip ALT ar Lietuvių Bendruomenės, specialiai tam tikslui steigimo informacinio skyriaus uždavinys.

Darbininkas savo skaitytojams visa serija straipsnių argumentavo prieš T. F. Mag-

nerio idėjas, birželio 11 pastebėdamas, kad "tikriausiai nei jis, nei (*America*) redaktorius apie mūsų pastabas nieko nepatirs".

Kodėl nepatirs? Ar kad tikrai merdim, ar kad dar vis nesiteikiam suorganizuoti tikro vietinę visuomenę informuojančio biuro?

■ Jaunimas ir religija

Neseniai diskutavome apie jaunimą ir religiją (žr. "L. L." birželio nr. 238 psl.). Panašios idėjos buvo pažertos ir *Christianity Today* žurnale (gegužės 24 d.), kur nurodomi sekantys prisimintini dėsniai: 1) mes dirbam, bet tik kartu su Dievu; galutinai paties Dievo aukščiausia dvasia įtikina ir duoda naują gyvenimą; 2) Bažnyčios bendruomenė turi būti grindžiama ne tiek organizaciniais, kiek tarpasmeniniais ryšiais; 3) tarp Bažnyčios ir jaunimo geriausiai tarpininkauti gali jauni žmonės, maždaug 30 m. amžiaus; 4) veikla turi būti praktiška, konkreti; ir 5), jei norim būti šių laikų jaunimo išklausyti, turim būti visiškai tiesūs, nuoširdūs (*honest*).

Ar pirmojo dėsniu tiesa paveikia mus? Kiek Bažnyčioj lietuvių tarpe yra palaikančių krikščioniškai asmeninius ryšius su jaunimu? Ir kiek tokių jaunųjų 30 m. tarpininkų? Kur konkretūs darbai ir nuoširdus tiešumas?

■ Ispanijoje

Ispanijoje tebejauciama valdžios diktatūra, bet katalikų tarpe plinta judėjimas, siekias tiek politinės laisvės, tiek socialinės žmonių gerovės.

Vyskupams suvaržius Katalikų Akcijos narių veiklą (žr. "L. L.", gegužės nr. 179 psl.), iš Katalikų Akcijos oficialiai išstojo Jaunų Katalikų Darbininkų ir Katalikų Studentų Organizacija. Vėliau juos pasekė Darbininkų Brolija, pažadėdama ir toliau dirbti žmogiškai ir krikščioniškai darbininkų klasės gerovei kelti".

Navarros universitetui buvo sumažinta valdžios pašalpa dėl to, kad jam vadovaujant kunigų ir pasauliečių "Opus Dei" sąjūdis, tapęs tiek įtakingas, kad net konkuruoja su valdžios propaguojamu "Falangės" sąjūdžiu.

ORGANIŠKAS RELIGIJOS IŠGYVENIMAS

Žmogus,
Dievo malonė,
jų susitikimas

1. Kvakerių metodas

Šis klausimas yra aktualus visiems: ne tik vienuoliams ir kunigams, bet ir pasauliečiams; ne tik katalikams, bet ir protestantams. Dauguma mūsų esame pasidarę arba formalistai, besitenkiną išpildymu liturginio įstatymo, arba mokslininkai, kurie religines tiesas analizuojame ar jas deriname

į kokias sistemas, bet nesidomime religiniu išgyvenimu, kaip mūsų pačių religine realybe.

Neseniai aš perskaičiau pagarsėjusio protestantų teologo Rudolf Otto knygos "The Idea of the Holy" vieną perskyrimą, liečiantį šį išgyvenimą, kur jis kaip pavyzdį siūlo kvakerių tylos metodą. Šis metodas susideda iš trijų tylos momentų: sakramento, laukimo ir vienybės (211 psl.). Aiškindamas, ką reiškia sakramentas, R. Otto jo pavyzdį randa katalikų mišiose transsubstanciacijos momente. Cituodamas kažkurį poetą, Otto sako: "Neprieinamasis čia pasidaro įvykiu". Otto sutinka, jog žmonių gyvenime yra tokių įvykių, kuriuos jis vadina "viršnormaliais"; jų pažinimą jis laiko pranašišku sugebėjimu (208 p.).

Aiškindamas kvakerių laukimo tylą, R. Otto randa joje du dalykus, kurių vienas yra priešingas sakramentiškumui. Mat, sakramentas turi išorinį ženklą, o kvakeris savo tyloje turi atsitraukti nuo išorinių dalykų ir susitelkti savyje. Kitaip sakant, jis turi nematyti jokių ženklų. Tačiau tokiu būdu jis pats, pasak Otto, tampa "nežemiškojo rašytojo plunksna, dieviškojo šaulio lanku ir suderinta lyra dieviško muziko rankoje". Tokiu būdu pats žmogus pasidaro tam tikra prasme sakramentiniu, t. y. dieviškųjų realybių ženklu.

Vienybės tyloje tikintysis išgyvena savo individualią vienybę su nematoma, bet čia esančia Realyste ir mistinę vienybę su kitais žmonėmis.

Šitoks Dievo garbinimas yra atliekamas ne plačiuose sluoksniuose, bet siauresniuose "Dvasios brolių" rateliuose. Rudolf Otto tačiau mano, kad šis garbinimo būdas savo esme yra panašus į mišias ir yra "atras-tas senosios pirminės Bažnyčios palikimas" (212 psl.).

2. Dabartinis katalikų sakramentų mokslas

Po šių R. Otto pastabų dabar eikime prie katalikų sakramentų ir pažiūrėkime, ar mes juos tinkamai suprantame. Tiesą sakant, naujaisiais amžiais ne per daug dėmesio būdavo į tai kreipiama. Buvo daugiau dėmesio kreipiama į tai, kad sakramentai yra realūs Dievo malonės šaltiniai, nepaisant to, kaip jie yra išgyvenami. Mintis, kad sa-

Antanas Nakas. Gloria (tapyba).

kramentai yra realūs, nepaisant to, ar žmogus jais betarpiškai pasinaudoja, ar ne, turėjo ne tik gerų, bet ir blogų pasekmių katalikų pamaldumui. Mes čia nekritikuojame sakramentų veiksmingumo iš savęs, bet tik svarstome klausimą apie jų išgyvenimą.

Norint suprasti sakramento prigimtį per kokius 7 praėjusius šimtmečius buvo pasigaunama iš esmės teisingo principo, kad visos būtybės susideda iš medžiagos ir formos. Dėl to, ir apie sakramentus kalbant buvo išsiaiškinta, kas yra jų medžiaga, ir kas forma. Medžiagą sudaro regimas sakramento ženklas, pvz. krikšte — jo apeigos, o formą — Dievo malonė, gaunama tuo ženklu. Tai yra gerai. Sakramentas tokiu būdu pasidaro tvirtai pastatytas, bet žmogus pasilieka šalia jo, o sakramentas šalia žmogaus; jų sintezės kelias liko neišryškintas. Tuo tarpu visi sutinka, kad sakramentai yra žmonėms.

3. *Sakramentų mokslas viduramžių pradžioje*

Tačiau sakramentinės malonės kelias į žmogų buvo žinomas. Jis buvo žinomas viduramžių pradžioje. Tik apie jį per mažai buvo kalbama viduramžių pabaigoje, kaip apie savaime suprantamą dalyką, kurio nereikia aiškinti.

Ankstybojo viduramžio sakramentų mokslą pateikia domininkonas A. M. Roguet, vadindamas jį net klasikiniu. Jo studija yra įdėta teologinių studijų serijoje "Christ in his Sacraments", redaguotoje A. M. Henry O. P. Angliška laida yra išleista Čikagoje Fides leidyklos 1958 m. Pasak jo, žodis sakramentas reiškia tris dalykus, arba, mes galėtume sakyti, kad sakramentinės malonės kelias į žmogų vyksta trimis laipsniais. Paviršutiniame laipsnyje yra tik sakramento ženklas arba simbolis, pvz.

krikšto vanduo. Eucharistijos duona, vyro ir moters sutartis moterystėje. Tačiau krikščionyje šie ženklai nėra tušti. Jie yra prisotinti Dievo malonės. Jie yra pilni realybės, kaip sakė viduramžių teologai. Ta realybė yra susijusi su ženklu. Taip Eucharistijoje duona pavirsta Kristaus kūnu, krikšte vanduo įspaudžia žmogui krikščionio antspaudą ir suteikia antgamtinį gyvenimą. Moterystės sutartis tampa ženklu išreikšti Kristaus meilę žmonijai. Pagaliau trečioje stadijoje sakramentinis ženklas nustoja savo uždavinio, pasilieka tik sakramentinė malonė ir malonės realybė, perėjusi žmogaus gyvenimui (18-20 psl.).

4. Kvakerių tylos metodo ir ankstybojo viduramžio sakramentų mokslo panašumai.

Mums čia nerūpi studijuoti sakramentų mokslo plonybes. Atrodo, kad mūsų laikų žmogui ne tas yra įdomu. Jam yra įdomu, kaip jis turi naudotis sakramentais, kad jie jį realiai jungtų su Dievu.

Kai mes, turėdami prieš akis šį kiek primirštą sakramentų mokslą, grįžtame prie mūsų anksčiau minėtos kvakerių religijos, mes iš tikro pastebime šių dviejų sistemų ritmikos panašumą. Kvakerių moksle apie tylą irgi pirmiau eina sakramentas, kaip išorinė gamtinė realybė, kuri patraukia mūsų dėmesį. Toliau eina laukimo stadija arba žmogaus nusiteikimas priimti realybės veikimą sugestijos, paskatinimo ar perspėjimo forma. Ir trečioje dalyje yra atstovaujama žmogaus vienybė su gautąja malone. Panaši sistema yra Roguet aprašytame sakramentų moksle: pirmiau ženklas, paskui ženklas su malone ir toliau malonė, veikianti žmoguje.

Po šios ekskursijos į ankstybojo viduramžio sakramentų mokslą mums bus labiau suprantamas R. Otto sugretinimas kvakerių metodo su katalikų mišiomis. Jis rašo: "Tylusis kvakerių garbinimas iš tikrųjų yra įvykdymas komunijos abiejomis šio žodžio prasmėmis: — išvidinės vienybės ir sandoros prasme — su nematoma, bet čia esančia Realybe, o taip pat įvairių individų vienybės — vienas su kitu prasme. Šiuo atžvilgiu čia yra aiškiausia išvidinė giminystė tarp dviejų garbinimo formų, kurios, išoriš-

kai žiūrint, atrodo, stovi priešinguose religinės raidos poliuose, būtent, kvakerių susirinkimo ir katalikiškų mišių. Jos abi yra religinės pamaldos transcendentinio ir sakramentinio pobūdžio, abi yra komunijos, abi išreiškia išvidinę pastangą ne tik įsisąmoninti 'realiu Dievo buvimu čia', bet ir abi siekia iki tam tikro laipsnio vienybės su Juo" (212 psl.).

R. Otto taip rašė šio šimtmečio pradžioje. Jis mirė 1937 m. Atkreipdami dėmesį į šį panašumą, mes pasilieiname daugiau metodinėje plotmėje ir nepamirštame to, kad mes tikime į Kristaus realų buvimą duonos ir vyno pavidaluose, perkeistuose mišiose, ko, žinoma, kvakerių religijoje nėra.

Svarbiausias ir kritiškiausias dalykas šioje problematikoje yra pats perėjimo momentas: iš žmogaus, esančio vien išorinių apraiškų ribose, į žmogų, esantį betarpiškos Dievo malonės karalystėje. Kaip minėjome, oficialus sakramentų mokslas katalikiškoje visuomenėje yra labai gerai pastatytas, kaip reali jungtis ir raktas Dievo malonei įgyti. Tačiau naudojimosi tuo raktu metodika pasiliko nuo paties sakramento kažkaip nuošaliai.

5. Lojolos metodas

Šį reikalą, atrodo, gerai suprato Naujųjų amžių pradžioje stovįs žmogus, didelis religininkas Ignas Lojola. Jis išdirbo tikslią ir išbaigtą metodiką, kaip žmogui "pasirinkti", t. y. kaip pereiti iš vien natūralinio stovio į antgamtinį. Šio pereinamojo momento reikšmės suvokime glūdi visa jėzuitiškos metodikos paslaptis. Tas šuolis tarp "dar ne" ir "jau dabar" yra labiausiai rūpėjęs Lojolai. Atrodo, kad ir visos krikščioniškos sakramentinės sistemos uždavinys turėtų būti padėti žmogui šį žingsnį peržengti. Sakramentas nėra kokia magiška priemonė. Jis yra natūralinio ir tikybinio gyvenimo jungtis.

Pagaliau visos žmonijos tautų tradicijos yra pilnos "sakramentų" ta prasme, kad įvairūs simboliniai daiktai ar veiksmai yra naudojami kaip priemonės suartėti su Dievu. Tiesa, tie "sakramentai" neturi malonės pilnumos, kurią turi krikščioniški sakramentai, bet jie bent liudija šio metodo natūralumą žmogui.

Lojolai rūpi pats žmogaus nusiteikimas. Dėl to jis grįžta ir grįžta prie to paties skatinimo: "melsti to, ko aš noriu". Kitaip sakant, Lojolos rekolekcijos yra koncentruota pastanga malonę iš simbolio perkelti į konkretaus žmogaus gyvenimą. Ir tas perkėlimas turi būti ne tiek dvasinis ar mokslinis, kiek visais atžvilgiais praktinis, tiesiog jauslinis, "nes ne mokslo pilnybė pasotina sielą ir ją patenkina, bet jautimas ir ragavimas išvidinių dalykų" (I savaitės II pastaba).

Lojolą domina ne tai, kas yra malonė ar kas yra žmogus, bet pats jų susitikimo procesas. Dėl to Lojolai rūpi ne tiek simboliškoji sakramento fazė, kiek žmogiškoji. "Ateinant pas mus Dievo malonei, mums atsitinka tai, ką žmogui, esančiam vidury aklos nakties, padaro ateinanti diena. Jis pradeda regėti prieblandoje kažkokius didingus dalykus, nors, kas jie iš tikrųjų yra, jis dar neatskiria" (I savaitės fundamentas).

6. Sakramentinis kelias — mokytojų kelias

Lojolą, skirdamas visą dėmesį malonei, veikiančiai žmogui, jokių būdu nėra simbolinės daiktų prasmės priešas. Tik jis šio simbolizmo nelaiko tokiu pigiu ir paviršutinišku dalyku, kaip daug kas šiandien norėtų manyti. Jam kūriniai atidengia Dievą. Bet šį kelią (per kūrinius eiti į Dievą) jis rekomenduoja greičiau tobuliesiems, negu kitiems. Jis pirmosios savaitės sąžinės bendroje sąskaitoje rašo: "Dėl to labiau dera tobuliesiems eiti per kūrinius, kaip netobuliesiems, nes tobulieji, rūpestingos protinės kontempliacijos ir nušvietimo dėka, apsvarsto, išmąsto ir kontempliuoja Dievą, mūsų Viešpatį, esantį kiekviename kūrinyje pagal ano paties esmę, čia buvimą ir galią. Taip, einant per kūrinius, jie yra tinkamesnių būdu ir geriau nusiteikę teikti Kūrėjui ir savo Viešpačiui garbę ir šlovę, kaip netobulieji".

Ši Lojolos ištrauka skatina mus atkreipti dėmesį į keletą dalykų. Visų pirma, mes galime pastebėti Lojolos mintį, kad mokytojų žmonių pastangos gilintis į gamtos duomenis yra tikras kelias į Dievą. Kad čia reikalas eina ne apie naivų gamtos reiškinių vertinimą, bet apie tikrą ir gilų jų analizavimą ir sintetinimą, liudija Lojolos sakiny-

kad šis kelias yra mokytojų žmonių kelias. Dėl to į visas rimtas mokslines pastangas mes galime žiūrėti, jei ne kaip į sakramentus, tai bent kaip į sakramentalijas. Tai reiškia, kad ši veikla, esant atitinkamai žmogaus dvasios dispozicijai, gali jį vesti į Dievą.

Ši Lojolos pastaba skatina mus kitaip žvelgti į daiktus; ne tik į grynai gamtinius daiktus, bet ir į mūsų pačių pagamintus daiktus. Gamtos reiškiniuose žmogus nuo seno yra linkęs išvelgti daugiau negu jų prigimtį. Net savo laikinumu Paul Claudeliui daiktai primena Dievą: "Aš esu apsup-tas daiktų, kurie neegzistuoja kitaip, kaip liaudamiesi egzistuoti; ir kiekvienas iš jų savitu būdu man sako: "Aš nesu tas, kuris yra. Aš išsipildau tik susivartodamas". (*Le Cantique des cantiques*, 1948, 431 psl.).

Tačiau ir mūsų pagaminti daiktai gali įgauti religinę prasmę. Pavyzdžiui, kultūros proistorikai atseka žmonijoje laikus, kada medis, ar akmuo, ar gyvulys buvo šventumo simbolis, bet tokiu simboliu dar nebuvęs namas. Tačiau atėjo laikai, kada ir namas įgavo šventumo prasmę ir pasidarė šventykla. Dabar mes su ta mintimi esame taip susigyvenę, kad kartais net per daug šventumo priskiriame šventyklai. Tačiau buvo laikų, kada namo pavadinimas šventu skambėjo taip pat neįprastai, kaip kad mes šiandien šventu pavadintume lėktuvą. Tačiau nėra negalimas dalykas, kad, žmogui kuriant naujus dalykus pasaulyje, jie pasidaro ne tik daiktai, bet ir simboliai.

Lojolą, iš vienos pusės akcentuodamas perėjimą iš simbolio į žmogaus gyvenimą, iš kitos — į realybės kontempliaciją žiūrėdamas kaip į religijos metodą, ar negaištų būti vadovu pastangoms naujai suprasti ir įvertinti sakramentą?

7. Ką reiškia religiniai simboliai pagonijoje?

Kas iš tikrųjų yra sakramentas? Ieškodamas atsakymo į šį klausimą R. Otto mano, kad nebūtų bloga sakramento aptartis sakyti, kad tai yra "realus buvimas", būtent "realus buvimas transcendentybės, šventybės, jos pačios prigimtyje, ją adoruojant ir su ja susigyvenant taip, kad reikėtų jos laikytis ir džiaugtis jos aktualiu turėjimu" (213 psl.).

R. Otto pasakytą realaus antgamtinio buvimo mintį išryškina Čikagos universiteto religijų istorijos profesorius Mircea Eliade. Jis, stengdamasis apžvelgti net nuo seniausių laikų visos žmonijos religinę simboliką, prieina nuostabios minties, kuri pirmu žvilgsniu atrodo nepaprasta ir negirdėta, bet kuriai, gal būt, negalima padaryti esminio priekaišto. Jis sako, kad primityvių tautų religinės simbolikos yra ne kas kita, kaip būsimio Dievo įsikūnijimo žmonijoje nevykusi *anticipacija* (nesąmoningas pramatymas). "Kas nors gali net sakyti, kad visos *hierofanijos* yra paprasti įsikūnijimo stebuklo pranokėjai ir kad kiekviena hierofanija yra abortyvinis bandymas atidengti ateinančio kartu Dievo ir žmogaus misteriją". (*Patterns in Comparative Religion*, 1963, 29 psl.) — *Hierotaniją* vardu Eliade vadina visas tautos sutinkamas šventenybes, pradedant šventais medžiais ir akmenimis ir baigiant mistiškais apeigomis. Turėdamas prieš akis savo čia pacituotą mintį, M. Eliade daro šitokią išvadą: "Dėl to neatrodo absurdiška pagaliau studijuoti pirminių *teofanijų* prigimtį krikščioniškos teologijos šviesoje" (29 psl.; *teofanija* — Dievo arba dievų apsireiškimas).

Bet mes čia nesileisime į religijų istorijos studijas. Mums svarbu praktiškas klausimas, kaip išgyventi sakramentą ir kaip išgyventi mūsų pamaldas. Eliadės šuolis į primityvių religijų misterijas liudija tiesą, kad sakramentinis daiktų išgyvenimas žmonijoje yra realus reiškiny, kad daiktai žmogui reiškia daugiau, negu jie išviršiniu būdu parodo.

8. Sakramento židinio klausimas

R. Otto mano, kad dieviško buvimo išgyvenimas yra būtinas kiekvienų pamaldų momentas. "Jokia pamaldumo forma, kuri neteikia ar nesiekia šios paslapties, negali būti tobula ir negali duoti pastoviai galiojančio pasitenkinimo religinei dvasiai" (213 psl.).

R. Otto kritikuoja protestantų pamaldas. Net jų komunijos jis nelaiko tikra sakramentine apraiška dėl dviejų priežasčių: viena, kad ji yra per daug atsitiktinė, ir antra, kad ji yra per daug išvidiniai individuali.

Kaip yra su katalikų sakramento išgyve-

nimu? Katalikų mišias jis laiko per daug užgriostomis visokiais dalykais. Tačiau visus elementus, reikiamus šiam išgyvenimui, katalikų mišios turi. Čia yra ir ryškus ženklas, ir Dievo malonės junginys su ženklu, ir žmogus, laukias malonės ir ją pasisavinantis. Tačiau iš tikrųjų šios priemonės dažnai yra išvystomos taip savaimingai, kad jos nustelbia jų atstovaujamą ir perteikiamą dalyką.

Paimkime, pavyzdžiui, giedojimą mišiose. Jis vietoj buvęs žmogaus atsivėrimas išreikšti gautai Dievo malonei, išvirsta techniniu koncertu. Arba vėl, veiksmai, išoriniai ženklai ir daiktai mišiose įgauna tiek reikšmės, kad susidaro išpūdis, jog vienas kitas judesys, indas, drabužis ar baldas yra daug svarbesni dalykai, negu sakramentinė malonė. Panašiai yra ir su tyla arba laukimu. Kartais jo pas mus yra per daug, kartais per mažai. Pavyzdžiui, uždarų rekolekcijų ilga tyla, netampanti dialogu, yra neužbaigtas dalykas.

Ką mes šiais pavyzdžiais norime pasakyti? Mes norime pasakyti du dalykus: viena, kad visi ženklai, atskirai paimti ir net iki tobulo išvystyti, nepadaro nei kulto, nei sakramento. Ir antra, kad visi šie dalykai turi grupuotis apie malonės židinį. Lojolos žodžiais betariant, aš turiu žinoti, ko aš iš tikrųjų noriu. Čia turi būti ir išorinis ženklas, ir mano laukiantis nusiteikimas malonei priimti, ir mano natūralus malonės išgyvenimas. Tik visų šių dalykų organiškas junginys padaro kultą, religiją ir pilną sakramentinį išgyvenimą.

Vakarų kultūros dvasia ilgai dirbo prie minties religiją išaiškinti kaip mokslo, meno, psichologijos, fiziologijos, ekonomijos ar kitokią apraišką. Mircea Eliade drįso pasakyti: gana. Šiais atžvilgiais religijos fenomenas nėra išsemiamas. Tais metodais naudojantis, pro pirštus išslysta pats pagrindinis religijos momentas, būtent, pati religija.

Vakarų dvasia nebuvo be įtakos ir katalikiškiems tikinčiųjų sluoksniams. Ir mes, išgyvendami kulto apeigas, žiūrėjome pirmoje eilėje jos sudedamųjų dalių, bet ne kartą pro pirštus praleidome patį pagrindinį sakramento dalyką, būtent — Dievo malonę, teikiamą mums asmeniškai šiuo metu, šioje vietoje.

KAIP KARO PERGYVENIMAI, SVETIMO KRAŠTO APLINKA IR ĮTAMPA PAVEIKIA MUS

Iš pašnekesio psichinių
negalavimų temomis

Visuomenei "Laiškų Lietuviams" surengtame viešame pokalbyje gegužės 3 Čikagoje buvo toliau vystomas žurnalo sausio nr. pradėtas svarstymas apie psichinius negalavimus išsivijoje.

Z. JUŠKEVIČIENĖ: Kokie faktoriai yra užčiuopti, kurie žmogaus psichiką stipriausiai paliečia ir palaužia? Ar negalima būtų jų išskirti, aptarti, kad žmonės iš tikrųjų žinotų, kad juos, lyg kokias gaires, būtų galima pamatyti, jų išsilenkti, kad galėtų tausoti savo psichinę energiją, kuri yra ribota ir kuri visą žmogaus prigimtį tvarko.

PROF. BIELIAUSKAS: Tai labai platus klausimas ir gana sunku į jį atsakyti. Aš bandysiu pradėti gana elementariu paaiškinimu, koks yra skirtumas tarp normalaus ir nenormalaus žmogaus. Tai yra ne esmės, bet laipsnio skirtumas. Nenormalus žmogus, nenormali elgsena yra perdėtas normalus elgesys. Kaip perdėtas, jis pasidaro nenormalus. Kiekvienas nenormalus irgi yra žmogus ir turi savo elgsenoje bruožų, kuriuos ir mes visi turim. Ir mes taip pat turim tokių, kokius turi nenormalūs žmonės.

Kas yra psichinė sveikata? Tai žmogaus asmenybės sveikata, kada žmogus gali jaustis patogiai su savimi ir su kitais. Psichinę sveikatą pirmiausia paveikia aplinka. Žinoma, yra tam tikrų dalykų, kuriuos mes esame paveldėję, kurie irgi turi reikšmės. Vienas su ta pačia sistema, kurią yra paveldėjęs, labai sunkiose sąlygose neturi

bėdos; jis praeis pro jas, o kitas sugrius. Reiškia, kad yra tam tikra dalis, kuri nusprendžia, kai mes esam jau gimę, kad mes teigiamai ar neigiamai pajėgiam pergyventi visas sąlygas. Ta prasme aplinka turi labai daug reikšmės ir net kiekvienas mūsų, bendraudamas ar bendradarbiaudamas vienas su kitu, psichinę sveikatą gali paveikti vienaip ar kitaip. Kultūra, kurioje gyvename, paveikia vertes, kurias mes turime.

Kartą netyčia užsisukau televiziją, kai buvo rodomas indėnų gyvenimas. Čia indėnų vaikus, sulaukusius 6 metų, paima iš palapinių gyvenimo ir perkelia į indėnų mokyklą, kur jie gyvena bendrabučiuose. Jie ateina iš palapinių į modernius namus, juose gyvena ir vasarą grįžta atgal į palapines. Ir šitoks gyvenimas jų nepadaro nei gerais indėnais, nei gerais amerikiečiais. Sako, kad 50% šitų vaikų yra psichiniai nesveiki.

Panašiai būtų galima svarstyti ir apie mūsų sąlygas. Mes esam atvykę iš Europos, kurios kultūra nėra tokia skirtinga nuo Amerikos. Bet gal mes turėjom kitokią vertybių pažiūrą, gal buvo kitokios sąlygos, turėjom kitokias roles; jas reikia pakeisti, o ne visi gali roles keisti.

Aš dažnai žiūriu į tuos, kurie pergyveno bėgimą, bombardavimus. Reikia stebėtis, kaip mes esam sveiki.

Z. JUŠKEVIČIENĖ: Ar jūs galėtumėt pateikti karo paliestos ir karo nepaliestos tautos psichinius davinius?

PROF. BIELIAUSKAS: Niekas nėra tokių davinų surinkęs... Mes esam emigrantai čia, Amerikoje. Tačiau reikia neužmiršti, kad šios tautos didelė dalis yra irgi emigrantai, 40% visos Amerikos tautos keliai, neišgyvena vietoje daugiau kaip 3 metus. Jie irgi yra emigrantai: iš pietų į šiaurę, iš šiaurės į pietus.

PROF. LIAUGMINAS: Anksčiau buvo pažiūra, kad normalus žmogus yra tas, kuris atrodo taip, kaip 90% žmonių. Jeigu jis turi ką nors ypatingo, ko neturi 90%, jis gali būti nenormalus. Bet paimkim poetus, muzikus, menininkus, kurie turi tam tikrus talentus ir gabumus, didesnius negu 90%

žmonių. Ar tai dėl to jie nenormalūs? Taigi nenormalumo sąvoka šiandien yra nukelta į kitą slenkstį: Ar žmogus pajėgia susitvarkyti su savimi ir su aplinka? Ar jis savyje yra harmoningas ir ar jo veiksmai harmonizuoja su kitais? Normalumas priklauso nuo to, kiek jis pajėgia susidoroti: jeigu jis pradeda peikti visus viršininkus, nėra vienas jam neįtinka, ir jis pradeda keisti tarnybą; jei visi, pas kuriuos jis gyveno, buvo blogi, tai ženklas, kad kažkas kažkur jam netvarkoj.

PROF. BIELIAUSKAS: Mano manymu, tarp lietuvių yra tiek pat sutrikimų, kiek ir tarp kitų šio krašto gyventojų, tik mes, lietuviai, nenorime jų pripažinti. Amerikiečiai gali pasidaryti "durni", bet — kaip mes, lietuviai, tokie pasidarysim? Ir ką tai reiškia? Žmogus kenčia, turi sunkumų... Pirmiausia lietuvis eis pas daktarą ir prašys tablečių, kurios, jo manymu, jį išgydys. Jau tas parodo, kad trūksta tam tikro supratimo.

Esu įsitikinęs, kad mūsų bendruomenei reikia pasiruošimo psichinei sveikatai, bet didelio intereso nerodoma. Mes nieko nedarom. Pažiūrėkit, ką daro žydai savo bendruomenėj: lyg žydai būtų visi psichiniai sutrikę, o mes sveiki... Jaunimui reikia padėti pasirinkti profesijas, tvarkyti santykius tarp tėvų ir vaikų, nes dažnai tie nesusipratimai veda prie neurozės, o juos galima išspręsti mėginant išgvildinti protus ir jausmus.

Kitas dalykas: atvažiuavę į svetimą kraštą, mes norime prasimušti. Vienas psichiatras, rodos ukrainietis, savo labai įdomiuose raštuose yra pastebėjęs, kad pirmoji emigrantų karta prie Amerikos kultūros daugiau prisideda, už jų vaikus, nes jie jaučia-

si, kad jie nėra kaip reikiant priimti, dėl to jie persistengia. Tas, kuris jaučiasi žemesnis, yra lygus tik tada, kai yra aukštesnis. Taip ir mes viską perdėtai dirbam: jeigu vieno automobilio neužtenka, parkam kitą, jeigu vieno darbo neužtenka, imam kitą. Tokiu būdu žmonės persitempia. Amerika paremta kompeticija, o mes tai dar padvigubinam ir paskui sukrintam, nepernešam.

Ar mūsų bendruomenė ieško tokios psichinės reakcijos, kur žmonės galėtų sueiti ir pasilsėti psichiniai? Televizijos žiūrėjimas — tai baldo stebėjimas. Balda stebėdamas, niekas nepasidaro protingesnis. Jis neišsprendžia savo problemų. Tarp lietuvių yra labai paplitęs alkoholizmas. Jeigu turi problemų, galima išgerti, tuo momentu padės užsimiršti, bet problemos vis tiek liks.

Gal "Laiškai Lietuviams" turėtų iškelti, ką mūsų bendruomenė gali daryti, kad mūsų žmonių psichinė sveikata susidomėtų. Mes turim specialistų, tik, deja, mes nedirbam lietuviams. Pirmas dalykas — mes jiems nereikalingi. Jeigu lietuvis pas mane ateis, tai jis visą laiką abejos, ar aš žinau, ką aš darau. Bet kokios kilmės amsrikietis žino, kad aš žinau. Iš kitos pusės, tie, kurie perėjo per tuos pačius pergyvenimus, gal geriau gali suprast šituos žmones. Aš turėjau tokių lietuvių bėpročių, kurių vietinis psichiatras negalėjo suprast. Jis atėjo pas mane, ir aš jam padėjau suprast, dėl ko šitas lietuvis taip jaučiasi. Kai aš pas tą lietuvių nuėjau, tai jis klausinėjo, koks aš daktaras, ir jis manęs negalėjo priimti, nes Lietuvoj tokių dalykų nebuvo. Bendruomenei reiktų šituo susidomėti, nes yra labai aktualus dalykas. Akių užmerkimas niekam nepadės.

PROF. LIAUGMINAS: Aš perimsiu ir eisiu toliau. Dr. Bieliauskas iškėlė reikalą mūsų visuomenę sudominti ta mentaline arba psichine sveikata. Pirmiausia reikia žmones išamoninginti, kad šitą psichinę ar mentalinę sveikatą reikia laikyti lygiai tokia lygyje, kaip ir fizinę sveikatą. Jeigu kam skauda dantį, jis apie tai pasisako kaimynui, kitą dieną nueina pas daktarą, ir čia nėra gėdos. Taigi, nuo tokių mažų negalavimų prasideda ir asmenybės negalavimai — kad tik žmogus žinotų, jog šitie asmenybės

**mes viską perdėtai
dirbam: jeigu vieno automobiliu
neužtenka, perkam
kitą, jeigu vieno darbo
neužtenka, imam kitą. Tokiu
būdu žmonės persitempia”.**

Prof. Vytautas Bieliauskas

negalavimai yra išbalansuojami, jeigu laiku ieškoma pagalba, kada koks rūpestis spaudžia, negali užmigti arba kartais ir dėl psichosomatinių priežasčių turint astmą ar skaudulius skilvy... Kada eina nuo vieno daktaro pas kitą, pas trečią, ir tie prirašo vaistų, tie apgydo, bet po mėnesio jie vėl atsiranda... Tada siunčia kitur, kad žmogus nebijotų tokių dalykų aiškintis. Gal yra kokia įtampa. Jausminė, sąmoninę ar pasąmoninę įtampa. Jeigu sąmoninę, ar kas mirė, ar namas sudegė, ar turto neteko, tai jis žino, kodėl liūdi, bet kartais žmogus yra apsėstas tam tikro liūdesio, savim nepasitenkinimo dėl priežasčių, kurių jis nežino, nei negali atrasti. Net ir psychologas ne visada galėtų pats atkasti savo širdį spaudžiančių idėjų: kitas turi jį stebėti ir jam padėti. Panašiai kaip ir su dėme ant mano veido: aš galiu vaikščioti visą dieną su ja ir jos nepamatyčiau; man užtenka, kad kitas pamatytų, nes jis mato iš kito taško. Svarbiausia, kad žmogus susiprastų ir nesigėdintų dėl tokių dalykų. Norint išvengti visų tų įtampų, reikia pradėti nuo pradžios — šeimoje išvystyti stambius, nuoširdžius, pilnus pasitikėjimo santykius su vaikais, kad tėvas kreiptų dėmesį, kas vaikui svarbu, kad jis būtų saugus, kad jį kas mylėtų, kad kas nors domėtųsi, ką jis daro. Ir labai daug nereikia: kai pareina iš mokyklos, paklausi, ką darei, ką tau uždavė, kokį pažymį gavai ar negavai. Jis žino, kad jis dirba ir kad kas nors rūpinasi, kas nors džiaugiasi ar liūdi. Jeigu kas ir nepasisekė tokią dieną, reikia atsargiai prieiti, kad jis nebijotų pasakyti, nes, jeigu bausi ar koliosi vaiką, kitą kartą nesakys.

Kodėl tėvas vaiką kolioja ir baudžia? Kartais tai daro jis, neurotinės srovės įtakoje, norėdamas save išreikšti vaike: koks aš buvau gabus, kaip aš gerai dariau!

Paskui svarbus yra iš viso bendravimas su žmonėmis, bet ne paviršutiniškas: šandien gražus oras, gal lis, o gal ir nelis! Toks bendravimas nieko neduoda.

Aš pažįstu vieną poniją, kuri buvo našlė, išgyveno 13 metų ir kovojo su gyvenimu, išaugino du vaikus, pasišventusi pasiekė dar vieną mokslo laipsnį ir iki šiol puikiai išsilaikė, bet dabar pradeda griūti. Kodėl? Ji buvo emigrantė; jos vyras, čia gimęs, pa-

“... nuo mažų negalavimų prasideda ir asmenybės negalavimai —... koks rūpestis spaudžia, negali užmigti arba kartais ir dėl psichosomatinių priežasčių turint astmą ar skaudulius skilvy”.

Prof. Albinas Liaugminas

liko jai turto, tad ji didelių bėdų neturėjo. Tačiau ji neturėjo draugų, visą laiką viena su tais dviem vaikais užsidariusi, nė vieno artimo žmogaus pasikalbėti. Ji turėjo pora kaimynių pasikalbėti per tvorą. Dabar ji mato, kad vaikai jau skrenda iš lizdo, ji pasilieka viena. Taip pat žmogus turi turėti kokį nors tikslą gyventi. Žmogus turi įprasinti save.

Žinau atvejį, kur moteris jau 5 metus vaikšto pas psichiatrą ir vis neišsikrapšto iš savo bėdų. Ji buvo išteklėjusi už vyro, nes jis buvo turtingas. Vyras susirgo ir buvo prie mirties. Ji jau numatė kitą aukštą pareigūną ir rengėsi už jo išteklėti todėl, kad jis skyriaus vedėjas. Bet jai jo pinigų neužteko, ji jį vis spaudė, nes daugiau iš jo tikėjosi. Jis apsivogė ir buvo pašalintas iš darbo. Ji apdraudė savo vyro gyvybę 30,000 dolerių, mokėdama už tai didelius pinigus, nes jis nebuvo jaunas. O tas vis kaip nemiršta, taip nemiršta. Nusivylimas didelis. Ir, jos nelaimei, ta suma su amžiumi eina žemyn. Jeigu jis būtų numiręs per pirmuosius metus, būtų gavusi 30,000, o dabar jau praėjo 7 metai — ir kaip nėra, taip nėra rezultatų. Ar ji gali būti sveika su tokia sąžine? Ir ji taip kietai laikosi, kad tas vyras mirs... Bet ir tu mirsi, tik klausimas, kas pirma.

Žmogui reikia kilnesnio ir tauresnio tikslo. Žiūrėk į pensininkus. Jie sako: dabar aš nieko nedarysiu ir tik laisvai sau gyvensiu, o po 6 mėn. tie pensininkai miršta. Jie nebeturį tikslo gyventi, jie niekam nereikalingi, jie pradeda save dusinti, nes neturi tikslo.

(Sekančiame numeryje — kitais klausimais.)

GYVENIMAS YRA VERTAS GYVENIMO

VLADAS ŠLAITAS

PRELIUDAS

Iliustracija Nijolės Banienės

*Keturiasdešimt aštuntuose savo gyvenimo metuose
aš randu savo širdy didelę meilės jėgą,
nuoširdumo
ir poezijos jėgą,
nes kūdikystėje
Tu įdėjai į mano širdžiukę ne baimės dvasią,
bet dvasią jėgos,
meilės
ir blaivumo
(Tarp kitko,
tai tavo,
ne mano,
brangusis Povilai,
žodžiai).
Tai kas, kad buvau palaidūnas.
Viskas,
kas buvo,
praėjo, ir apie tai daugiau nereikia kalbėti.
Ir užtai iš visos širdies dėkoju Tau, Išganytojau.
Gyventi
yra didelė laimė.
Koks jis bebūtų gyvenimas,
tačiau gyvenimas
yra vertas gyvenimo,
nes gyvenimas yra didelė laimė.
Ypač kad šitas gyvenimas
tėra tiktai preliudas į tikrą gyvenimą,
kuris Šviečia kaip mano kaulai pro mano odą.
O, mano meile!
O, mano džiaugsme ir mano paguoda!
O, šio pasaulio lengvi ir gracingi tiltai,
kurie nešat mane viršum viso pasaulio upių!*

GAILA

Gaila poetų.

Ypač tu,

kurie poezijoje ieško išganymo.

Lyg poezija galėtų atnešti išganymą!

Daugių daugiausia

jinai gali atnešti paguodos.

Nei daugiau,

nei mažiau.

Tik paguodos.

Ypač man gaila Bodlero.

Ir Rilės.

Piktybių gėlės ir Duino elegijos.

Kodėl gi tiek daug širdžių sutriuškina sunkūs gyvenimo ratai?

Ogi todėl,

kad nėra nieko lengvesnio,

kaip pasimest

ir prarasti Dievą

(per išdidumą ir per kūno Įstatymą).

Nesakykit,

kad aš šneku, lyg piemens botagėliu pliaukščiau į orą.

Nesakykit.

Nes ir aš buvau kūdikis.

Ir basakojis berniūktis buvau.

Ir užtai aš tvirtinu,

kad ankstyvoj vaikystėj

aš turėjau mielą

ir,

sakyčiau,

apčiuopiamą Dievą savo širdy.

O,

Dievulėli Tu mano!

Šitaip aš jį vadindavau.

Ir jisai niekados nepalikdavo man neprieinamas ir nepasiekiamas.

Tai,

kas liečia mane,

lygiai liečia visus, kurie gimė iš moteriškės.

Och,

kaip man baisiai gaila visų poetų,

kuriuos vieną po kito sutraiško gyvenimo ratai.

PASTANGOS SIEKIANT LIETUVOS LAISVĖS - V

MYKOLAS KRUPAVIČIUS

2. LIETUVIŲ DEMOKRATŲ PARTIJA (tęsinsys)

Kai buvo Voroneže organizuojama Vyriausioji Lietuvių Taryba, Sleževičius su savo grupe į ją įstojo. Kai buvo Voronežo komisaro biržiškio lietuvio Plepio įsakymu areštuoti Tarybos nariai ir ateitininkų vadai, jų tarpe buvo ir Sleževičius.

Savo minėtais pareiškimais Petrapilio Seime ir Voroneže Sleževičius išbraukė iš LDP Rimkos parengtos programos kelius, kuriais jis siekė Lietuvos laisvės, o paskelbė tuos, kurie buvo Petrapilio Seimo didžiūmos nustatyti ir priimti. Paskutinis Sleževičiaus voronežinio pareiškimo sakinyss buvo skirtas nuraminti tiems, kurie buvo palinkę į A. Rimkos programos tezes. Bet joms palaikyti po šio įvykio partijos narių neatsirado. Tie, kuriems Sleževičiaus pareiškimas buvo nepriimtinas, kaip Balys ir kiti, nuėjo talkininkauti bolševikams. Naują kelią į Lietuvos laisvę nustatė naujai susidariusios Rusijos likimo sąlygos.

Kaip esu minėjęs, LDP pagimdė Varpas. Pradžioje varpininkų tarpe buvo nemaža kunigų, klierikų ir pasauliečių katalikų. Vėliau jų sumažėjo. Ligi galo pasiliko Petras Kriaučiūnas, dr. Rugys ir kiti. Tad LDP nebuvo vienlytės pasaulėžiūros sudėties. Joje buvo katalikų, indiferentų katalikybei ir net demokratijai, bet didžiumą sudarė tie žmonės, kurie vėliau sudarė Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjungą. Pažymėsiu čia tik svarbesnius, kurie nepriklausomoj Lietuvoj buvo užėmę svarbias valstybines vietas ir plačiai pasireiškė visuomeniniam darbe: Kazimieras Grinius, Jonas Vileišis, Jurgis Šiaulys, A. Rimka, Povilas Višinskis, Mykolas Sleževičius, Gabr. Petkevičaitė, Felicija Bortkevičienė ir daugelis kitų. LDP irimas prasidėjo I Didžiojo karo metu. Atsi-

dūrę Rusijoje, partijos nariai pasireiškė kito vardo sukurtaj organizacijoj. Ji užbaigė savo gyvenimą 1920. V. 20. Į Steigiamojo Seimo rinkimus nieks neišėjo LDP sąrašu.

Valstiečių Sąjunga. Valstiečių Sąjunga buvo įkurta 1905 m. Vilniaus Seimo metu. Ją įkūrė jaunieji LDP nariai: E. Galvanauskas, J. Gabrys-Paršaitis, P. Ruseckas, V. Pauliukonis ir kiti. *Varpe* (1953, Nr. 1, 21 psl.) B. Almantas rašė: "LDP gavo sau tuo būdu aktyvų talkininką (Valstiečių Sąjungą — M. K.) visuose uždaviniuose..." Bet ne taip žiūrėjo LDP į Valstiečių Sąjungą jos organizavimosi metu. Rimka viename savo rašte rašo, kad partija žiūrėjo į naujai gimdomą kūdikį susiraukusi. *Lietuvos Enciklopedijoje* (XVI, 112 psl.) rašoma: "Iš pradžių LDP rezervuotai sutiko šią naują sąjungą". Ir Valstiečių Sąjunga nepasitikėjo LDP. Ji dėl to nesirinko pas "savuosius", bet kun. J. Ambraziejaus - Ambrazevičiaus bute. Gabrio straipsnį apie Valstiečių Sąjungą, tiesa, išspausdino *Lietuvos Ūkininkas*, bet pažymėjo, kad ne su visomis mintimis sutinka. Ir tik po to, kai svarbiausieji Sąjungos kūrėjai, E. Galvanauskas ir J. Gabrys, dėl policijos persekiojimo pasišalino į užsienius, Valstiečių Sąjunga pateko į LDP žmonių vadovybę. E. Galvanauskas ir J. Gabrys negrįžo nei į savo sukurtą Valstiečių Sąjungą, nei į Lietuvos Valstiečių Liaudininkų Sąjungą, į kurią 1922. XII. 4-6. įsijungė ir Valstiečių Sąjunga.

Kaip Valstiečių Sąjunga sprendė Lietuvos ateitį? Steigiamajame Sąjungos susirinkime 1905 m. tuo reikalu buvo priimta E. Galvanausko atsivežtoji ši Čypėnų rezoliucija: "Mes Lietuvos valsčionys tvirtai tikime, jog tada tik galėsime žmoniškai gyventi, kada mes patys valdysimės, kada valdžią sau rinksime, kada visą mūsų kraštą — Lietuvą valdys Seimas Vilniuje..." 1919. IV. 26-27. Valstiečių Sąjungos atstovų suvažiavimas Kaune priėmė savo programą, kurioje apie Lietuvos ateitį taip nusakyta: "...Lietuva nepriklausoma demokratinė respublika su sostine Vilniuje" (*Lietuvos Enciklopedija*, 68-69 psl.). Valstiečių Sąjunga šiuo savo sprendimu aiškiai pasisakė už nepriklausomybę, kuri Valstybės Tarybos buvo paskelbta 1918 m. vasario m. 16 d.

Valstiečių Sąjungą neišskyriau į atskirą skyrių, bet prijungiau prie Lietuvos Demokratų partijos dėl to, kad ją, kad ir be noro, pagimdė LDP, su kuria vėliau sudarė vieną politinį vienetą — Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjungą.

3. LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA

Socialdemokratai pradėjo veikti pavieniais žmonėmis, vienur kitur sukurta maža kuopelė. Kada jie pradėjo šią savo veiklą, sunku nustatyti. Plačiau ji pradėjo reikštis 1893. Tad šie metai laikomi Lietuvos socialdemokratų partijos gimtadieniu. 1896 m. ji išėjo į pasaulį su savo programa, kuri buvo priimta tų metų gegužės 1 d. "Reprezentantai Lietuvos darbininkų luomos ant susirinkimo 1 dieną gegužės pripažino Lietuviškos socialdemokratiškos partijos programą". Po to seka tos programos 1 punktas, kuris skelbia tokį reikalavimą: "Savystovios demokratiškos respublikos, susidedančios iš Lietuvos, Lenkijos ir kitų šalių, paremtos ant liuosos federacijos". Iš tos programos komentaro aiškėja, kad į jos skelbiamą federaciją dar turi įeiti Latvija, Gudija, ir Mažoji Rusija - Ukraina, t. y. Vytauto Didžiojo imperijos plotai. Lietuva joje — lašas jūroje (žr. *Lietuvos Enciklopediją*, XXVIII, 219 psl.; S. Kairio *Lietuva budo*, 1957 m., 275-6 psl.).

Lenkijoje tais pačiais 1893 m. įsikūrė Lenkų socialistų partija (*Polska partja socjalistyczna*, sutrumpintai PPS). Ji nesutiko, kad Lietuvos socialdemokratai kištųsi į lenkiškai kalbančių darbininkų reikalus ir lenkiškai kalbančių darbininkų tarpa pradėjo organizuoti savo partiją. Bet dėl jos programos skirtumo nuo LSDP savo pradėtame darbe neturėjo pasisekimo. Todėl persikrikštijo į Lietuvos socialistų partiją, (*Socjalistyczna partja Litwy*). Bet ir naujas krikštas nieko nepadėjo. Lietuviai socialdemokratai lenkams nenusileido. Tų dviejų socialistinių partijų tarpusavio kova baigėsi Lietuvių socialdemokratų laimėjimu. Lenkų nauju vardu įkurta partija priėmė Lietuvių socialistų partijos programą ir susijungė su lietuviais socialdemokratais. Po to susijungimo lietuviai socialdemokratai pakeitė savo vardą:

vietoj Lietuvių socialistų partijos pasivadinę Lietuvos socialdemokratų partija.

Neįsileidimas lenkų socialistų partijos į Lietuvą yra nemažas socialdemokratų nuopelnas ir jų lietuviško patriotizmo parodymas. Tai buvo 1906 metais. Tuo metu Lietuvos socialdemokratai jau buvo atsižadę į istorinės Lietuvos — nuo marių ligi marių — ribų ir apsistojo prie etnografinės Lietuvos. 1905 m. manifestu socialdemokratai reikalavo laisvos demokratinės Lietuvos su Seimu Vilniuje.

Lietuvių socialdemokratų partija, atsiribojusi nuo lenkų ir neįsileidusi jų minėtos partijos į Lietuvą, panašiai pasielgė ir su rusų socialdemokratų partija. Partijos suvažiavimas 1904 m. Vilniuje rusų socialdemokratų partijos, besiveržiančios plėsti savo veiklą Lietuvoje, reikalu paskelbė per savo centrinių komitetą tokią rezoliuciją: "Kadangi RSDDP, stovėdama ant centralistiškų pamotų, savo praktikoje nepripažįsta tiesos atskiroms tautoms spręsti apie savo likimą, suvažiavimas, stovėdamas ant federacijos pamatų, pripažįsta jos darbą už kenksmingą Lietuvos proletarų reikalams" (*Lietuva budo*, 343 psl.).

Socialdemokratai savo santykius su Rusija jau 1896 metais taip nusakė: jei reikėtų kovoti už Rusų konstituciją, tai partija kovotų tik tuo atveju, jei dėl jos būtų kovojama prieš kovą už Lietuvos respubliką, bet po konstitucijos išsikovojo kovos toliau už savo platesnį siekimą. Rezoliuciją atpasakojau savais žodžiais, nes pati redakcija painoka, S. Kairys po tos rezoliucijos tekstu pridėdavo tokią išvadą: "Vadinasi, sieks visiško nuo Rusijos atsiskyrimo" (*Lietuva budo*, 276 psl.).

Petrapilio Seime socialdemokratai palaikė rezoliuciją už apsisprendimą, ne už nepriklausomybę. Nelaimėję, išėjo iš Seimo su kitais pirmiau minėtais kairiųjų partijų atstovais. Tačiau M. Sleževičius tuoj savo partiją įjungė į Voroneže suorganizuotą Vyriausiąją Lietuvių Komitetą. Socialdemokratai gi į jį savo atstovų nepasiuntė.

Tačiau, kai neseniai paskelbtai Lietuvos nepriklausomybei grėsė rimtas pavojus žūti, į 1919 m. balandžio m. 12 d. sudarytą vyriausybę įėjo du socialdemokratai: Dar-

KRIKŠČIONIJA

OLANDIJOS

BAŽNYČIOS

SUVAŽIAVIMAS

ALFONSAS GRAUSLYS

Po II Vatikano Bažnyčios suvažiavimo pasaulio dėmesį į save labiausiai yra atkreipę olandų katalikai. Olandijos Bažnyčia šiuo metu yra veikliausia: ji uoliausiai imasi reformos. Savo drąsiu pažangumu ji išsiskiria iš kitų kraštų katalikų. Tasai pažangumas pasireiškė 1966 m. atspausdintu „Naujuoju katekizmu suaugusiems“, jis pasireiškia ir šiuo metu vykstančiu Olandijos Katalikų Bažnyčios suvažiavimu arba sinodu.

Kad galėtume suprasti skirtingą Olandijos katalikų reformos kelią, jų dvasią ir drąsą iniciatyvą, pirmiausia reikia žvilgtelėti į Olandijos katalikų gyvenimo istorinę praeitį.

Olandijos katalikai prieš II Vatikano Suvažiavimą

Ilgai kovodami prieš jų žemėse įsitvirtinusių ispanų, XVII šimtmečio vidury olandai išsikovojo nepriklausomybę. Tai kovai labiausiai vadovavę reformatai - kalvinai pradėjo valdyti ir nepriklausomą kraštą. Katalikai, tesudarydami mažumą, pateko vien į pakenčiamųjų padėtį, kuriems palikta sąžinės laisvė, bet kurių išoriniai religijos pasireiškimai kultūroje viešajame gyvenime liko apvaržyti.

Labai svarbu žinoti, kad per pirmuosius du

bo ir socialinės apsaugos ministru — J. Pakyns ir Tiekimo ir maitinimo ministru — Steponas Kairys. S. Kairio ministerija buvo nepopuliariausia ir kelianti daug nepasitenkinimo vokiečių apiplėšto ir nualinto kaimo. Kairys tai žinojo, bet pasiėmė ant savo pečių tas pareigas ir jas garbingai atliko. Tuomet jis pasirodė kilniu patriotu ir nepriklausomybės gynėju. Antru kartu socialdemokratams pasirodė vyriausybėje tik trečiojo Seimo sudarytoje liaudininkų vyriausybėje. Į „buržuazines“ vyriausybes jie buvo nusistatę neiti. Ir to nusistatymo laikėsi. (Tęsinys sekančiame numeryje.)

nepriklausomybės šimtmečius Olandijos katalikai, Romos akimis žiūrint, tebuvo misijų kraštas, nes jį tvarkė apaštališkasis vikaras net iki 1853 m., nuo 1702 m. gyvenęs ne Olandijoje, bet Koelne. Tik 1853 m. pagaliau buvo įkurta vietinė bažnytinė hierarchija. Dėl šių aplinkybių Olandijoje Katalikų Bažnyčia pasidarė priklausoma nuo bažnytinio centro Romoje labiau negu kituose Europos kraštuose. Tokia padėtis, iš dalies trukdydama Olandijos katalikams pilniau įsijungti į tautos valstybinį gyvenimą, drauge ugdė valdžios nepasitikėjimą jais. Tas nepasitikėjimas virto įvairių katalikiško gyvenimo slopinimu policinėmis priemonėmis. Net ir šiandien katalikai dar neturi teisės užimti vadovaujančių pareigų Olandijos politiniame gyvenime.

Nežiūrint tų apvaržymų bei sunkenybių, Olandijos katalikybė šiame šimtmečiuose kokybiniu ir kokybiniu atžvilgiu labai sustiprėjo. 1909 m. katalikams tepriklausė 35% visų gyventojų, o prieš II Vatikano suvažiavimą katalikų jau buvo virš 40%. Susiorganizavę jie iškovojo sau deramą vietą beveik visose gyvenimo srityse. Jie virto autonomiški savo suorganizuotu švietimu (vaikų darželiais, aukštesnėmis ir aukštosiomis mokyklomis bei suaugusiųjų švietimu), labdarybe, spauda ir radiju, katalikų profesinėmis sąjungomis, katalikų politine partija ir t. t. Tam visam darbui jie išsikovojo iš valstybės atitinkančią jų narių nuosimtą finansinę paramą.

Katalikų ir reformatų santykiai

Vadovavę nepriklausomybės kovose, Olandijos reformatai praėjusių šimtmečių eigoje kovojo ir savo tarpe: griežtasis kalvinizmas su laisvu protestantizmu lenktyniavo dėl įtakos tautoje. Tie pastarieji, panašiai kaip ir katalikai, buvo valstybės bei griežtojo kalvinizmo, pasidariusio Olandijos oficialia religija, persekiojami. Ilgainiui persekiojamieji, gyvenimui ir bažnytiniai nuotakai liberalėjant, įsiteisino. Šiandien laisvieji protestantai Olandijoje turi

apie milijoną narių, nors savo tarpe nėra pilnai vieningi, nes atstovauja 72 sektas. Oficiali Reformatų Bažnyčia turi apie 3 milijonus narių. Reformatų Bažnyčia yra pasidariusi ne valstybinė jau 1867 m. Tačiau, nors šiuo metu visos bažnyčios Olandijoje yra lygios prieš įstatymus, tačiau buvusi valstybinė Reformatų Bažnyčia dar ir šiandien turi privilegijų. 18% gyventojų, t. y. apie 2 milijonai, priklauso nekrikščionių humanistų sąjūdžiui. Tad, atskirai imant, Olandijos katalikai sudaro didžiausią religinę grupę, nes jai priklauso virš 4 milijonų narių.

Nors Olandijos reformatai iki paskutinių laikų vis turėjo prieškatalikišką sentimentą, maitinamą atsiminimų, kad jie nepriklausomybę gavo, kovodami prieš kraštą pavergusius katalikus ispanus, tačiau ir ekumeninis sąjūdis pirmiausia prasidėjo jų tarpe. Juk ir pirmasis Bažnyčių Tarybos suvažiavimas po paskutinio pasaulinio karo įvyko Amsterdame, Olandijoje. Jos generaliniu sekretorium buvo išrinktas žinomas bažnyčių susijungimo minties puoselėtojas olandų reformatų teologas Willem A. Vissert't Hooft.

Kilus Antrajam pasauliniam karui, Olandija buvo Vokiečių užimta. Laisvės netekimas bei priešinimasis okupantam visus olandus sujungė. To negana. Apvaizdos dėka visų tikėjimų žymieji teologai bei religiniai vadai buvo vokiečių patalpinti į vieną koncentracijos lagerį Hertogenboscho vietovėje. Jų tarpe užsimezgė glaudūs ryšiai ir draugystės. Po 1945 m., atgavus laisvę, katalikų ir protestantų teologai turėjo daug gerai paruoštų teologiskų pasikalbėjimų. Tokių bendravimų metu gimė abipusis pasitikėjimas. Jie pajuto vis gilesnio suartėjimo norą ir to suartėjimo apčiuopiamas galimybes. Susidarė daug ekumeninių būrelių krašte. Abiejų tikėjimų nariai pajuto, kad vienų ir kitų reikalai yra bendri reikalai.

Septynių Olandijos katalikų vyskupijų vyskupai su jų vadu kardinolu Alfrinku, vieningai ir giliai išgyvendami ekumeninę dvasią, pasidarė to sąjūdžio tikri vadovai. Reikia šioje vietoje pastebėti, kad Olandijos dabartiniai vyskupai, kaip retai kur kitur, yra labai jauni, jie laiko dvasią puikiai pažįsta. Jie yra tikri Bažnyčios tarnai, savo autoritetu nepasireikšdami ten, kur tai nebūtina, ir patį autoritetą suprantą kitaip. „Bažnyčios hierarchija turės apsiprasti su tuo, kad jos autoritetas nėra vienintelis. Tai nėra vien tik oficialus mokymas. Autoritetinga yra ir tai, ką mūsų sąžinė įsako daryti. Autoritetinga yra taip pat ir viešoji nuomonė, kuri susidaro gerai ir kritiškai apgalvojus, ko iš mūsų krikščionių šiandieniai laikai

reikalauja” — taip yra rašęs olandų katalikų vyskupas Gerardus de Vet.

Po paskutinio pasaulinio karo Olandijoje atsirado daug žymių ekumeninės dvasios teologų, skaitlingų knygų autorių kaip protestantų, taip ir katalikų tarpe. Tos ekumeninės dvasios olandai sukūrė vadinamąjį „Naują katekizmą suaugusiems“, kuris buvo pradėtas ruošti dar prieš II Vatikano suvažiavimą, o atspausdintas su visų olandų vyskupų leidimu 1966 m. Per vienerius metus Olandijoje išarduota % milijono egzempliorių. Šis katekizmas paruošė tas katalikų ir kitų krikščionių nuotaikas, padėjusias ir pačiam Olandijos Katalikų Bažnyčios sinodui būti tokiam, koks jis dabar yra.

Sinodo atidarymas ir jo dvasinė aplinka

Jau paskutinių besibaigiančio II Vatikano suvažiavimo savaitės metu iš olandų vyskupų pasklido žinia, kad netrukus įvyks Olandijos Katalikų Bažnyčios Provincijos Sinodas (taip oficialiai vadinami atskirų vyskupijų bei kraštų bažnytiniai suvažiavimai). 1966 m. pradžioje katalikų vyskupai sukūrė pasauliečių ir teologų komisiją sinodui paruošti. Vyskupų tvirtinimu, šis sinodas turės būti tartum II Vatikano suvažiavimo tęsinys, kuris pritaikys jo paskelbtas idėjas Olandijos tikinčiųjų gyvenimui. Sinode bus ieškoma būdų ir priemonių, kaip šių laikų žmonės sudominti Kristaus mokslu ir kaip jo dvasia persunkti dabartinį gyvenimą.

1966 m. lapkričio 27 d., dalyvaujant sinodo bei visų nekatalikų bažnyčių atstovams, septyniose krašto katedrose, sinodas buvo iškilmingai atidarytas. 1967 m. sausio 17 d. Rotterdame susirinko sinodo atstovai ir sudarė 17 komisijų iš teologų ir pasaulietinių mokslų specialistų studijuoti šiandieninio gyvenimo iškeltiems klausimams, ieškoti jiems atsakymo ir pateikti darbo medžiagą 3-4 kartus į metus įvykstantiems sinodo pilnates posėdžiams. Komisijose dirba apie 250 teologų ar šiaip specialistų, katalikų ir protestantų. Pramatoma, kad sinodas tęsis 5 ar daugiau metų.

Sinodo darbuose tam tikra prasme dalyvauja visi tikinčiųjų sluoksniai jau anksčiau susidariusiuose ekumeniniuose būreliuose, nagrinėjančiuose sinode keliamus klausimus. Tuose būreliuose taip pat dalyvauja įvairių krikščionių religijų atstovai ir net ateistinio pobūdžio humanistų sąjūdžio nariai. Galima sakyti, kad visa olandų tauta, daugiau ar mažiau, arčiau ar toliau, dvasine prasme dalyvauja tame sinode ir atrodo, kad šiuo metu nėra kito taip aktualaus klausimo, kaip krikščionybės ir Bažnyčios ateitis jų krašte.

Jau prieš sinodui prasidedant, visame krašte buvo apie 10 tūkstančių tokių Bažnyčios reikalus svarstančių ekumeninių būrelių. Šiandien jų jau yra virš 15 tūkstančių. Be to, dar yra vadinamųjų "Ecclesia" grupių, kurios irgi svarsto religines problemas. Tokių būrelių 1965 m. jau buvo virš 1650. Šie būreliai labai veikliai dalyvauja bažnytiniame gyvenime ir jiems priklauso daug jaunimo. Yra ir kitų grupių, kaip, pavyzdžiui, liberališkai ir net revoliuciškai nusiteikusi "Schalom" grupė, kuri daug ginčijasi religiniais klausimais ir ieško naujų kelių liturgijos srityje. Šie minėti ir kiti nesusiminėti religiniai būreliai savo dvasia labai aktyviai dalyvauja sinodo darbuose.

Tuos, kurie negali dalyvauti nei pačiame sinode, nei minėtuose ekumeniniuose bei diskusijų būreliuose, sinodas kviečia laiškais pasisakyti krikščionybės bei šiaip gyvenimiškais klausimais. Gauti pasisakymai nagrinėjami, vertinami ir, per parapijas bei vyskupijas susistematinuoti, pateikiami sinodo komisijoms bei pačiam sinodui. Tad didysis sinodo darbas vyksta komisijose bei visame krašte, nes sinodo pilnatis tesusirenka 3-4 kartus metuose, kiekvieną kartą 3-4 dienų darbui. Sinodo pilnatis komisijų pateiktą darbą svarsto, vertina, daro gyvenimui pritaikomas išvadas arba atideda, nurodydama, ką papildyti ar kitaip formuluoti. Šitokia darbo eiga, kaip matome, primena II Vatikano suvažiavimo darbų eiga.

Sinodo atlikti darbai

Nors sinodas dar nėra pasibaigęs, tačiau jau galima kalbėti apie kai kuriuos jo ankstyvesniuose pilnaties posėdžiuose atliktus darbus.

Pagrindinė pirmojo pilnaties posėdžio, įvykusio šių metų sausio 3-5 dienomis, tema buvo skirtą Bažnyčios autoriteto krizei nagrinėti. Šios temos pranešime nurodoma, kad šiandien smunka ypač tas autoritetas, kuris buvo grindžiamas aukštų pareigų titulais, o ne kilniais asmeniškais žmogaus privalumais. Autoriteto krizės priežastis glūdi modernaus žmogaus mentaliteto sudemokratėjime. Šiandieninis žmogus nori viską pasirinkti laisvai ir pats apsispręsti. Jis nori būti įtikintas ir nenori priimti to, kas jam vien autoriteto titulu įsakoma.

įtemptas stygas liemenų
Užgauna lapų pirštai...
Ir skamba giesmės užmirštų
Dienų, kai saulė miršta...

Nijolė Jankutė

Kaip pilietiniam gyvenime šiandien nepakenčiami autoritetiniai režimai, taip autoritetinė nuotaika pradeda būti nepakenčiama ir Bažnyčioje. Toliau pranešime sakoma, kad kitos autoriteto krizės Bažnyčioje priežastys yra jo svetimumas, izoliavimasis ir neprieinamumas tikintiesiems. Autoritetas turi šiandien priartėti prie tikinčiųjų, pasidaryti atviras jiems ir jų reikalams. Jis neturi įsikalbėti, kad jis yra autoritetas visose gyvenimo srityse ir todėl turi tartis su specialistais. Pirmais krikščionybės laikais autoritetas reiškėsi neisakinėdamas, bet tarnaudamas. Tad Bažnyčios administracija svarbesniais atvejais turi tartis su tikinčiųjų atstovais ir net, reikalui esant, atsiklausti visų tikinčiųjų. Valdymą reikia decentralizuoti, nes, decentralizavus autoritetą, bus pagilintas bendruomenės atsakingumo jausmas. Tokiais dalykais, kaip bažnyčių statyba ar bažnytiniais finansais, turi rūpintis patyrę tikintieji pasauliečiai. Jie turi turėti teisę pasisakyti ir ganytojavimo klausimais. Baigiant šį pranešimą, buvo padarytas priekaištas, kad Bažnyčios autoritetas šiandien dar vadovaujasi pasenusiais ir todėl nesėkmingais metodais. Reikia, kad šis autoritetas skaitytųsi su žmogaus verte. Tad teologai ir kanonistai turi naujai permąstyti autoriteto klausimą.

Po šio pranešimo apie autoritetą sinodo nariai jį kritikavo, reikalavo didesnio teologinio pagrindo nepamirštant, kad autoritetas yra pagrįstas Kristumi ir jį atstovauja. Sinodas pavedė komisijai šį klausimą giliau pagrįsti ir pateikti jį antrajam sinodo pilnaties posėdžiui.

Antrasis sinodo pilnaties posėdis įvyko balandžio 7-10 dienomis. Jame buvo svarstoma apie misijas, pasaulio taiką ir pagalbą atsilikusiems kraštams. Be to, sinodas grįžo prie bažnytinio autoriteto temos. Pataisytas pranešimas vėl buvo smarkiai kritikuojamas, ypač ekumeninės komisijos nekatalikų narių. Tos temos pagrindinių dėsnių formulavimui nepritarus, komisijai dar kartą pavesta ją peržiūrėti. Tai rodo, kad sinodas šiam klausimui skiria didelę reikšmę.

Neliesdami čia kitų temų svarstymo, turime tačiau pastebėti, kad sinodas padarė vieną nutarimą, kuris iš dalies liečia Bažnyčios centrinių autoritetą Romoje, būtent, kad "Olandų Bažnyčia nori autoriteto bei atsakomybės decentralizavimo... Ji nori, kad, kaip visuotinėje, taip ir olandų Bažnyčioje būtų leistas daugiopumas vienuolių bendruomenėse ir santykiuose su Romos centru". Kitaip sakant, olandai tvirtina, kad atskirų kraštų bažnyčios reiškiasi skirtingose sąlygose ir todėl negalima visų visame ka-

me suvienodinti, visų, dvasine prasme, įvilkti į tą pačią uniformą.

Šiame posėdyje buvo svarstomi ne tik sinodo numatyti ir komisijų paruošti klausimai, bet ir kiti aktualūs klausimai, kuriuos į darbotvarkę įnešdavo tam klausimui pasiruošusios grupės. Taip, pavyzdžiui, labai konkrečiai svarstytas dvasiškių celibato klausimas, nagrinėjant galimybes, paskutiniaisiais laikais jau vedusių kunigų grąžinimą į aktyvų kunigo darbą, paliekant juos ir toliau vedusiais. Tokių yra jau apie 250 kunigų. Šiuo metu su sinodo ir vyskupų žinia vyksta plataus masto apklausinėjimas anketa apie celibatą bei kitus kunigystę liečiančius reikalus.

Be to, buvo priimta rezoliucija prieš atominių ginklų plitimą. Paskelbtas pareiškimas Vietnamo karo klausimu, siekiant šiame krašte taikos. Svarstytas Bažnyčios santykis su revoliucija, gimimų kontrolė atsilikusiuose kraštuose ir kiti klausimai. Suprantama, kad šio straipsnio rėmuose nėra galimybės tų klausimų plačiau paliesti.

Abu sinodo pilnaties suvažiavimai buvo plačiai paminėti olandų spaudoj, radijo ir televizijos programose. Sinodo pilnaties trečiasis posėdis, kuris svarstys liturgines reformas, religinės praktikos bei tikėjimo krizės klausimus, turėjo įvykti š. m. birželio pirmomis dienomis, tačiau, vėliausiu pranešimu, buvo nukeltas į š. m. spalio galą.

Dvasinė sinodo atmosfera

Šis sinodas vyksta naujoje, II Vatikano idėjų įkvėptoje, dvasioje. Kardinolas Alfrink savo atidaromojo kalboje pareiškė, kad bus sinode duodama proga visiems suinteresuotiems tikinčiųjų sluoksniams per savo atstovus dalyvauti ir pareikšti savo nuomonę, ko šiandien reikia Bažnyčiai. Tuo nepaneigiamas bažnytinis autoritetas, bet tik pareiškima, kad jis yra "daugiau, negu dirigavimas iš viršaus".

Pagal šią demokratinę dvasią, sinodo pilnaties posėdžiuose dalyvauja apie 150 atstovų, kurių tarpe yra septyni vyskupai ordinarai, du vyskupai pagalbininkai, po 10 išrinktų atstovų (jų tarpe 7 pasauliečiai ir 3 kunigai) Iš kiekvienos vyskupijos, vienuolių atstovai, 15 vyskupų paskirtų atstovų atstovauti jaunimui. Tie visi suminėtieji turi teisę kalbėti ir balsuoti. Tik kalbėjimo teisę turėdami, dalyvauja popiežiaus atstovas Olandijoje, Europos užsienių kraštų vyskupų konferencijų atstovai, 11 nekatalikų bažnyčių atstovų ir kiti. Šalia to dalyvauja visokių katalikų ir nekatalikų organizacijų atstovai, vietos bei užsienio žurnalistai, stebėdami sinodo darbus.

Sinodo demokratinė dvasia dar pasireiškia ligi šiol negirdėtu išoriniu neoficialumu. Dalyviai sėdi prie apvalių stalų, vieni prieš kitus. Tik prezidiumas sėdi truputį iškeltame paaukštinime. Kardinolas ir vyskupai nepirmininkauja, o diskusijose laikosi visiems taikomos tvarkos; jie net nenešioja vyskupiškų spalvotų rūbų. Kunigai ir vienuolių atstovai sinode dalyvauja civiliniais rūbais. Įdomu pastebėti ir tai, kad trys ketvirtadaliai sinodo dalyvių yra pasauliečiai, kurių tarpe nemaža moterų.

Sinodo komisijose ir pilnaties posėdžiuose dalyvaujantieji nekatalikai jaučiasi pilnateisiais sinodo bendradarbiais. Olandijos krikščionių dauguma, nežiūrint kuriai krikščionių bažnyčiai priklausytų, jaučiasi, kad šis sinodas yra visų krikščionių sinodas. Kitatikiai labai aktyviai dalyvauja sinode ir jų kalbose pastebimas troškimas krikščionių religiniam gyvenimui sudaryti kiek galima palankesnes sąlygas ateityje. Visų kritika yra teigiama, statanti, o ne griaujanti. Sinodo darbų darnume pasireiškia ekumeninė dvasia. Tai demokratiškiausias sinodas, nes jame siekiama kuo plačiausiai ir nuodugniausiai pažinti tikinčiųjų bendruomenės gyvenimą.

Šis naujas olandų Katalikų Bažnyčios kelias, teisingiau sakant, naujo kelio skirtingas ir drąsus ieškojimas, juos truputį išskiria iš kitų kraštų bažnyčių. Tačiau jie ir toliau nori būti ir pasilieka ištikimi visuotinei Bažnyčiai ir jos centrui. Tos ištikimybės Romai simbolis yra tuščia vyskupų tarpe kėdė, kurioje atidarymo posėdyje dalyvavo popiežiaus atstovas (jis toliau nedalyvauja gal dėl to, kad sinodas vyksta olandų kalba, kurios jis nemoka).

(Redakcijos pastaba: Šis daug dėmesio sukėlęs olandų sinodas dar tebesitęsia. Stebėsime jo eigą ir informuosime apie jo atliktus darbus.

Kita šio "Krikščionijos" skyriaus dalis, yra nukelta į 308 puslapį.)

285 psl. — Šiltos medžio rankos tave glaudžia

Tu — paukštelis lizde!

Vėjai viršūnėm nubėga, nusiaučia...

Tu — saugus pas mane.

Nijolė Jankutė

286 psl. — Tie medžiai-šmėklos šlamėjo

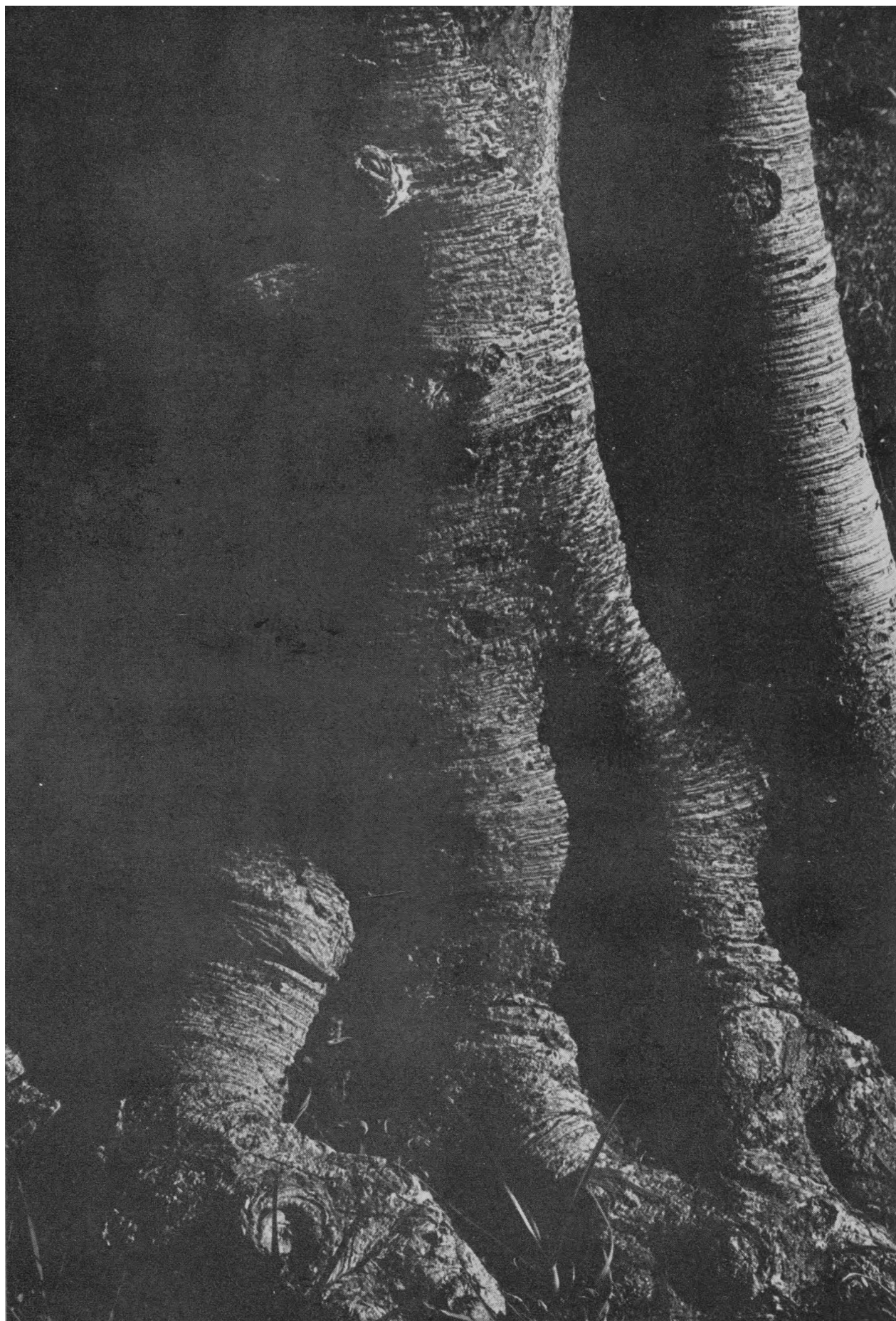
Savo belapę dainą,

287 psl. — Kad jų šaknis atverčiau,

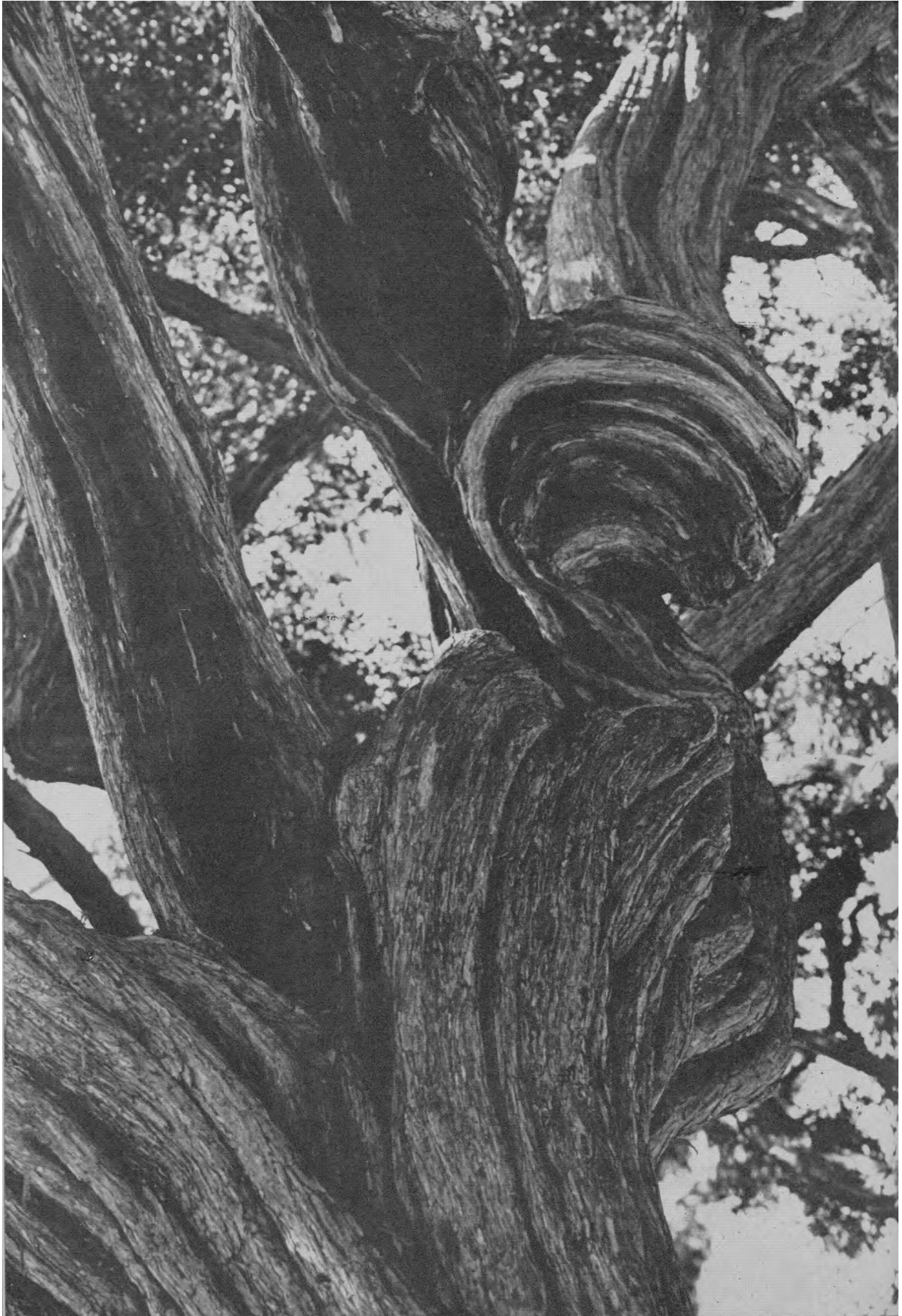
Savo ženklais išrašyčiau.

Julija Švabaitė

AKIRAČIAI

BENDRAUTI SU BROLIAIS, BET NE SU OKUPANTAIS

"Laiškų Lietuviams" vasario nr. buvo atspausdinti atsiliepimai į anketą apie bendravimą su tautiečiais iš okupuotos Lietuvos. Gegužės 3 d. Čikagoje surengtame "L. L." viešame pokalbyje išsivystė diskusijos tuo klausimu.

NORVILAS: Už bendradarbiavimą pasisako 90% — o gal 95% — jaunesnių, kurie gal randa daugiau laiko ir kurie yra gal iš viso daugiau raštingi, o prieš yra senesnio amžiaus, mažiau pasiruošę, labiau nerangūs parašyti. Atsakymų, palyginti, nedidelis skaičius. Tad negalima pasakyti, kad iš viso didesnė skaitytojų dalis pasisako už bendradarbiavimą... Bet iš viso "Laiškams Lietuviams", kaip religinės kultūros laikraščiui, įsileisti į tokius klausimus yra truputį pavojinga — tokiose diskusijose galėtų paskęsti. Juk tai politinis klausimas. Nesakau, kad ne, bet abejoju, ar tinka, nes turim kitos spaudos, kuri tuos klausimus nagrinėja.

Redakcijos pastaba: Nežinia kuo remdamasis p. Norvilas sumini tuos 90-95% jaunesnių. Į "L. L." anketas atsakiusiųjų žymiai didesnė pusė yra virš 40 m. amžiaus. Nėra nei vieno žemiau 20 ir gal tik 2-3 žemiau 30. Ta pati pastaba taikoma p. Motušienei 289 psl.).

PROF. BIELIAUSKAS: Ar jūs manot, jog dėl to, kad "Laiškai Lietuviams" yra religinės kultūros laikraštis, jie neturėtų "įsivelti"? O kaip dabar žiūrėti į tai kad pati Bažnyčia "įsivelia"... Roma bendradarbiauja?

NORVILAS:: Roma bendradarbiauja. Bet, žinoma, nusivils ir Roma. Paskutinėmis žiniomis, jie jau baigia pradėti suprasti. Kas iš tų jų kalbų — kokia nauda gali būti?

PROF. BIELIAUSKAS: Man atrodo, kad dalykas toks: jei niekas nekelia šito klausimo ir iš anksto pasako, kad mes nieko bendro neturim, o vis dėlto žmonės kontaktus turi — ir net jų išvengti negalima — tai mes prieisim prie to, kad tie, kurie kontaktus turės, bus visai nepasiruošę... Mano nuomone, mums bijoti nėra ko: komunistais jie mūsų nepadarys. Jaunimas, kai bendradarbiauja, visai nėra tam paruoštas. Vlikas tuo reikalu nieko nepadare.

PROF. LIAUGMINAS: Įsivelti į didelę polemiką — tai būtų pavojus, bet pasakyti mūsų pažiūrą apie tai — parodyti "Laiškų Lietuviams" nusistatymą — nėra pavojinga, nes kiti laikraščiai nueina įvairiom partinėm kryptim... Dabar apie paruošimą: tas paruošimas turėtų nurodyti, kad "tai, ką jūs matysit okupuotoj Lietuvoj, yra parengta specialiai jums matyti, o ko nematysit, tai tas būtų įdomiausia".

KUN. BOREVIČIUS: "Laiškai Lietuviams" yra religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Tas užsiangažavimas turėtų duoti daugiau galimybės spręsti ir religinius, ir plačia prasme kultūros klausimus. Prie tų kultūros klausimų galėtų priklausyti taip pat ir mūsų... — reikėtų vengti žodžio "bendradarbiavimas", o vartoti "bendravimas". Tie du žodžiai daug sąmyšio sudaro lietuviškoj visuomenėj. "Laiškai Lietuviams" galėtų liesti ir šį bendravimo klausimą, kuriuo sielojasi plačioji visuomenė.

KUN. VAIŠNYS: Pirmiausia, "L. Lietuviams" buvo aiškiai parašyta, kad mes nekalbame apie bendradarbiavimą, bet apie bendravimą. Kai kurie vis nuolat kartoja tai, kas būtų buvę madoj prieš 200-300 metų, bet ne po II Vatikano Susirinkimo: esą negalima kelti tokių klausimų nei katalikiškame žurnale, nei per pamokslus,

Šimtmečiai ažuolai, rankas šakotas
Į miglotus, rūškanus skliautus iškėlę,
Meldžiasi saulėleidžiams ir ryto vėjams.
Ir mane ju juodos šakos teapraizgo!
Kad girdėčiau skrendanti viršūnėn vėją
Ir matyčiau amžiais savo žemės dangų!
Henrikas Nagys

nes katalikiškuose žurnaluose ir pamoksluose turėtų būti kalbama tik apie religiją. Bet juk religija nėra koks nors abstraktus dalykas, o konkretus gyvenimas. Tad ir katalikiškoje spaudoje, ir pamoksluose turi būti kalbama apie konkrečius gyvenimiškus klausimus, bet ne apie dangiškus migdolus... Šiandien šis bendravimo klausimas mus skiria, sukelia vieną prieš kitus neapykantą, o religija nori vienybės. Tad reikia apie tai rašyti katalikiškoje spaudoje ir kalbėti per pamokslus.

Ponas Norvilas pasakė, kad šį klausimą dažnai kelia kita spauda. Prašyčiau tą spaudą nurodyti. Tik po „Laiškų Lietuviams“ anketos paskelbimo pradėtas šis klausimas plačiau kelti spaudoje, o anksčiau, jeigu kas šį klausimą spaudoje kėlė, tai dažniausiai tik tam, kad galėtų kolaborantu pavadinti kokį nors asmenį, pasikalbėjusi su iš Lietuvos atvažiavusiu lietuviu... Man atrodo, kad šiame klausime beveik visi esame vienodos nuomonės — visi sutinkame, kad reikia bendrauti su lietuviais, tik kai kurie labai dramatiškai kelia klausimą: kaip mes galime bendrauti su okupantu! Mes niekad nesakome, kad turime bendrauti su okupantu, bet su broliu lietuviu.

KUN. TRIMAKAS: „Laiškai Lietuviams“ yra ne tik religinis, bet ir tautinės kultūros žurnalas. Kaip pastebite, mes laiks nuo laiko vienu žurnalo numeriu paliečiam ištisą temą, religinę ar šiuo atveju vasario numeryje tautinę — Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 50 m. sukakties proga. Ten kalbėjom apie tai, kaip Lietuva siekė nepriklausomybės. Ten palietėm ir tai, kaip lietuviai JAV tiems tautiečių siekiams padėjo, ir kaip mes dabar turime padėti savo tautiečiams okupuotoje Lietuvoje. Tai ir buvo klausimas, į kurį atsakymo šiuo numeriu ir šia anketa ieškojome. Ir tai buvo pasakyta to numerio pačiame pirmajame puslapyje... Opiausiais klausimais mes turime kalbėti.

JANKAUSKAITĖ: Aš labai džiaugiuosi, kad „Laiškai Lietuviams“ atkreipė dėmesį į tą klausimą. Atrodo, kad mūsų visuomenėje yra kažkoks nesusipratimas. Staiga mes, vietoj nusistatę prieš rusus, pradėjom nusistatyti prieš savo brolius lietuvius. Ir man atrodo, kad „Laiškai Lietuviams“ turėtų dar daugiau gvildinti tą klausimą: visą Rytų Europą užlieja nuo rusų laisvėjimo banga. Susitikdami su lietuviais iš ten, mes turime tą dviasį palaikyti ir parodyti, kad esam jų broliai.

MOTUŠIENĖ: Sprendžiant tą klausimą, nebuvo moderavimo, bet iš karto mestas iššūkis į jaunimą, kuris visai tuo klausimu nėra dar gerai informuotas ir nesupranta politinės pusės.

Todėl aš manau, kad tie užklausimai, mesti į jaunimo pusę, nieko gero neatneša tautinei kultūrai.

KUN. TRIMAKAS: „L. Lietuviams“ nėra vien tiktai jaunimui, bet yra visiems. O kurie tas diskusijas seka, tuo būdu yra informuojami ir formuojami. Jie čia randa ir atsakymus.

BAUŽYS: Anksčiau girdėjau sakant, kad reikia jaunimą specialiai paruošti... Reikia būti labai atsargiems, kas tą jaunimą paruoštų.

KUN. SAKEVIČIUS: Anksčiau buvo spaudoje pasakyta, kad mes turim bendrauti su savo broliais, bet ne su okupantais. Reikia tik žinoti, kur mes galime bendrauti ir ko iš tikrųjų mes siekiame. Mūsų tarpe negali būti pasidalinimo. Pirmenybę turim duoti veiksniams, kurie mums vadovauja. Žinoma, klausimą galima kelti. „Laiškuose Lietuviams“ pasisakymų gali būti. MOTUŠIS: Aš norėčiau, kad „Laiškai Lietuviams“ palaikytų politinių veiksmų nuomonę, bendravimas galimas tik su privačiais asmenimis ir ne organizuotai... ir jokių ekskursijų, ir jokių išvažiavimų negali būti, nes tai yra organizacija.

KUN. TRIMAKAS: Su tuo maždaug sutinkam, tik, sakysim, dėl to privatumo: kaip bendrauti — ar su vienu asmeniu, ar su grupėmis... Iš anketos matosi, kad dauguma laiko, jog grupinis bendravimas dar ne būtinai reiškia oficialų bendravimą, tik nebūtų gerai, jei susitikimus organizuotų politinės ar ideologinės organizacijos... Taigi, baigiant diskusijas šiuo klausimu, norisi pastebėti, kad iš jų matosi, jog didesnė pasisakiusiųjų dalis pritaria tam išsiaiškinimui žurnale, nes tai yra opus, daugelį mūsų liečias klausimas.

PROF. BIELIAUSKAS: Aš pavartoju negerą žodį: „paruošti“ ir dėl to sudariau daug bėdos. Neturėjau galvoj paruošimą ideologiniu ar kitokiu būdu, bet... diskusijos „Laiškuose Lietuviams“ jau ir yra paruošimas... Keliamas klausimas — ir man atrodo, kad kėlimas klausimo ir yra naudingas. Dabar šito klausimo iškėlimas ir anketos atspausdinimas dar nėra dalyko pabaigęs. Aš neturiu įspūdžio, kad „Laiškai Lietuviams“ sutinka ar nesutinka su Vliku kokiu nors būdu. Iškėlė klausimą, kuris bus gal toliau gvildenamas — ir man atrodo, kad turi būti gvildenamas... Sunku kartais skirti, kas yra privatus asmuo, o kas nėra. Kaip, pavyzdžiui, pasikeičiant moksliniais veikalais ar straipsniais su mokslinėse įstaigose dirbančiais. Čia juk nėra grynai asmeninis, bet mokslinis bendravimas. Šitokie klausimai galėtų būti keliami. Kokia plotmė? Kaip? Tai ir yra, ką aš galvoju, kai kalbu apie paruošimą: gvildinama, kelia-

KUR KIEKVIENAS TIKINTYSIS IŠKLAUSOMAS

Lietuviai Detroito arkivyskupijos sinode - II

Pereitame "L. L." numerį į mūsų klausimus plačiau atsakė Vyt. Kutkus. Šiame numeryje spausdiname kitų sinode aktyviai dalyvavusių tautiečių atsakymus.

1. *Kaip apibūdintumėte ir kaip asmeniškai vertintumėte savo dalyvavimo patirtį Detroito arkivyskupijos sinode?*
2. *Kaip vertinate sinodo jau atliktą darbą bei pramatomus rezultatus krikščioniškuoju požiūriu?*
3. *Kaip vertinate sinodo jau atliktą darbą bei pramatomus rezultatus lietuviškuoju požiūriu?*
4. *Ką dar norėtumėte pasakyti šio sinodo reikalu?*

“... amerikiečių tarpe yra tokių, kurie pajėgia mūsų klausimus matyti plačiau ir giliau, negu mes jų... arba Bažnyčios”.

1. Sinode svarstomi reikalai buvo sugrupuoti į 9 pagrindines temas. Pradžioje parapijose buvo sudaryti būreliai vienai temai panagrinėti. Dalyvavau bendruomenės reikalus ir auklėjimą svarstančioje grupėje. Diskusijose trūko išsamumo, nes liedsdavo plačias temas. Bet pasirodė

ma, ieškoma ko nors — ir tą “Laiškai Lietuviams” daro ir, man atrodo, gal ir daugiau darys. Ir tai gali turėti įtakos, kad net ir politiniai veiksniai pažvelgs į tai ir duos naujas direktyvas.

PROF. LIAUGMINAS: Noriu pasisakyti prieš tą nuomonę, kad, jeigu mes kelsim tą klausimą, tai pasidarys labai daug nuomonių. Keldami tą klausimą, mes kaip tik siekiame vieningos nuomonės — formuojančios opinijos ir linijos, kuri bus pasiekta, jei tik bus svarstoma kokiame rimtame žurnale, pasisakant svariams ir žinojimiems, objektyviai kalbant, ne iš grynai siauro politinio taško.

ir labai praktiškų problemų. Pastebėjau, kad žmonės yra labai, labai, labai konservatyvūs.

Sprendimus buvo lengva manipuliuoti. Daug balsuodavo paviršutiniškais reikalais (pvz. kada turėti rinkliavas), o ne esminiais... arba kontroversiniais (“kaip galiu spręsti, ar kunigui vesti ar ne — tai kunigų reikalas”). Tai rodo, kad neužaugom, nepriaugom.

Buvo įdomių pasiūlymų, kaip, pavyzdžiui, sugrąžinti “inkviziciją”, steigiant komitetus parapijose perspėti tuos, kurie skelbia klaidas... Bet rajoniniuose balsavimuose tai buvo atmesta.

2. Man atrodo, kad pažymėtini du dalykai:

1) Detroito arkivyskupas Deardan, kuris yra kartu JAV vyskupų konferencijos pirmininkas, po šio sinodo turės milžiniškos medžiagos pažinti žmonių pulsui bei jų nusiteikimams, kiek jie informuoti, kas jiems rūpi... Taip pat turės praktišką patirtį įjungti žmones į administracinę Bažnyčios darbą; 2) visai arkivyskupijai yra duotas akstinas; žmonės yra užsidegę... Fantastiška sutikti žmones, kurie panašiai į klausimus žiūri. O diskusiniai būreliai parapijose buvo gal dar svarbesnis dalykas.

3. Man atrodo, kad santūriai pristatant lietuvių reikalus liečiančius nutarimus, jie su rezervais iki galo praeis. Kiek tai praktiškai turės įtakos, sunku pasakyti, nes vis vien viskas lieka arkivyskupo nuožiūroj.

Galimybė praeiti yra dėl to, kad amerikiečių pažiūra yra tokia: jei yra suinteresuotų žmonių, tokių, kurie nori, pavyzdžiui, turėti tautines parapijas ar vyskupą, atstovaujantį mažumas vyskupų konferencijoje, tai tegul būna, kaip nori.

4. Bijau pasakyti, gal perduodu, bet lietuvių šv. Antano parapijos atžvilgiu lyg būtų daug dirbtino entuziazmo. Buvo sakyta ir sakyta: jei nori išlaikyti parapijas, tai turi dalyvauti, būti aktyvus. Gera, kad taip priverčia, bet, iš kitos pusės, Čia yra rūpestis ne pačiam sinodo reikalui, bet išlaikyti mūsų parapiją. Mes užsikeram, kad mūsų parapijoje tėra tik viena problema. Bet savo ribotom problemom ir interesais “sirgo” ir kiti ir kitos parapijos... Tačiau amerikiečių tarpe yra tokių, kurie pajėgia mūsų klausimus matyti plačiau ir giliau, negu mes jų... arba Bažnyčios.

Lilė Gražulienė

“Galimas sinodo rezultatas būtų lietuviškos parapijos sustiprėjimas. Tik daug priklausys nuo mūsų pačių aktyvesnio įsijungimo...”

1. Dalyvavimas sinode buvo įdomi patirtis. Bendra nuotaika buvo darbinga ir labai draugiška. Dalyvių skaičius diskusijose buvo nedidelis gal dėl to, kad katalikui dar yra neįprasta pasisakyti religiniais klausimais.

2. Arkivyskupo kvietimas tikintiesiems pasisakyti krikščioniškais reikalais jau savyje yra didelis žingsnis pasauliečių aktyviam įsijungimui į Bažnyčios bendruomenę. Sinode padarytų vertingų pasiūlymų įgyvendinimas įneštų daugiau krikščioniškos dvasios į tikinčiųjų bendruomenę.

3. Sinodas suteikė progą lietuviams dalyvauti Bažnyčios atsinaujinimo darbe ir tuo pačiu su pažindinti kitus su lietuviškų parapijų reikalais. Galimas sinodo rezultatas būtų lietuviškos parapijos sustiprėjimas. Tik daug priklausys nuo mūsų pačių aktyvesnio įsijungimo į parapijos gyvenimą.

4. Sinodo eiga jau eina prie galo, ir daugybė pasiūlymų yra Gerinami bei grupuojami. Apie konkrečius rezultatus dar yra per anksti ką nors pasakyti.

Eugenijus Jankus

“Mano siūlymas — šimtaprocentiniai tokias progas išnaudoti”.

1. Man, kaip mokytojai, rūpėjo katalikiško auklėjimo sritis, todėl pasinaudojau proga su auklėjimu surištus klausimus pagvildinti, kai kuriuos trūkumus iškelti, kai kurių pasiūlymų įnešti. Esu patenkinta, kad dalyvavau, nes dalyvaudama galėjau praveisti savo grupės pasiūlymus. Be to, turėjau galimybės išsiaiškinti kitų tautinių parapijų įvairias problemas.

2. Jau atliktą sinodo darbą vertinu teigiamai. Žinoma, buvo pralaužti tik pirmieji ledai, tad rezultatus pramatyti sunku.

3. Jei iš to sinodo lietuviai ir neturėtų konkrečios naudos, tai žalos mūsų dalyvavimas tikrai nepadarė. Arkivyskupijoj pamatė, kad lietuviai domisi, neatsisako, jei yra reikalas, prisidėti darbu ir nebijo pareikšti savo nuomonės. Tik manau, kad mes, Detroito lietuviai, tos progos pakankamai neįvertinom ir neišnaudojom. Ypač auklėjimo klausimais susidomėjimas

buvo menkas, o aš tikiu, kad jie vieni iš svarbesniųjų.

4. Mano siūlymas ateičiai — šimtaprocentiniai tokias progas išnaudoti.

Stef. Kaunelienė

“Pamačiau... Bažnyčia mums vis dar tebėra “jie”, o ne “mes”, vis dar yra kažkas svetima, primesta, kažkas pačiame svarbių dalykų sąrašo gale”.

1. Mano patirtis ribojosi dviem žemiausiom sinodo stadijom: parapijos grupių diskusiniu būreliu (teko vieną būrelį suorganizuoti ir jam vadovauti) ir regioniniu susirinkimu, kur atstovavau savo parapiją kaip “pėstininkas” pasauliečių reikalus svarstančioje grupėje.

Leisdamasis į visą šį komplikuoatą “biznį” galvojau, kad tai bus tik tam tikras pareigos atlikimas. Nesitikėjau jokios asmeninės naudos. Bet pasirodo, kad ir viską jau žinant, net ir senatvėje žmogus gali šio to išmokti. Skaitausi išmokęs. Į savo asmeninės patirties aruodą daugiausia naujų dalykų, kad ir nemalonių, pribiro man parapijos būrelio pasikalbėjimuose.

Mano būrelį sudarė apie tuzinas pažįstamų, daugiausia gyvenančių netoliese, atseit baltuose, dar negrais nesuteptuose Detroito priemiesčiuose. Su jais daug kartų buvau šnekėjęs visokiais reikalais — ir apie lietuviybę, ir apie degtinės rūšis, ir apie automobilių gamybą, ir apie krepšininkų kolaboracinę išvyką, bet niekad apie religiją. Tokia tema kalbėtis, man atrodė, tinka tik su bičiuliais ir priešais, turinčiais mano nešiojamą etiketę — ateitininkais. O čia, va, tie šeši sinodiško būrelio susirinkimai privertė mane kalbėtis apie Bažnyčią ir tikėjimą su šiaip sau katalikais, nepateptais jokiais ideologiniais aliejais. Tai ir buvo nauja patirtis.

Ką gi patyriau? O tai, kad ką anksčiau galvojau apie pasauliečius, tebuvo naivus optimizmas. Patyriau, kad pasaulietis katalikas, bent pas mus, dar nėra pajėgus spiauti vyskupui barzdon ir tarti, kad jau mes ir be Tavęs, mielas ganytojai, ir be Tavo pamokymų, o taipogi nurodymų, galime visai padoriai patys tvarkytis. Pamačiau, kad Bažnyčia mums nėra namai, o tik butas, kuriame gyvename tik todėl, jog nedrįstame, ar nemokame iš jo pabėgti. Bažnyčia mums vis dar tebėra “jie”, o ne “mes”, vis dar yra kažkas svetima, primesta, kažkas pačiame svarbių dalykų sąrašo gale. O Kristaus estafetė? Puikus dalykas! Mes dalyvauname lenktynėse, nusipirkę brangius žiūrovo bilietus.

Tau, mielas redaktoriau, gerai pažįstančiam mūsų nukrikščionėjusį kataliką, gal visa tai ir nedvelkia kokių nors naujų amerikų atradimu. Bet man, besidžiaugusiam naujais vėjais Bažnyčioje tik siaurame, panašiai galvojančių draugų ratelyje, šie sinodinio būrelio žmonės, kalbėję atvirai, nuoširdžiai ir be ateitininkams būdingos klerikalinės semantikos, pravėrė naują perspektyvą, išblaškė nerealų, optimistinį požiūrį į kataliko pasauliečio subrendimą sava-rankiškumui.

Beje, kad negalvotumėt, jog šio būrelio žmonės laikau menkesniais katalikais už savo ideologinius bičiulius, galiu prisipažinti, kad į sinodo būrelį kviečiau ir dvi ateitininkų šeimas. Jie atsakė, kad čia nelabai rimtas ir nevisai svarbus reikalas, kad jie ras geresnių būdu tiems šešiams savaitės vakarams praleisti. Tikriausiai jie buvo teisūs, mažiausiai — logiški. Negi reikalaus, kad, atnaujinę Lietuvą Kristuje, dar čia veltųsi į kokios nors, su negrais besipeckiojančios, airiškos diecezijos atnaujinimą?

Rajoninio susirinkimo patirtis buvo kitokia, bet irgi idomi, naudinga. Trys ilgi vakarai, praleisti apkalbant pusantrą šimto parapijinių pasiūlymų ir kodifikuojant juos IBM kortelėse kartų su grupe visai nepažįstamų, visokių profesijų, nuotaikų ir charakterio katalikų, paliko ispūdį, kad Bažnyčia vis tik dar nemirusi. Išgyvenau retai kada pajuntamą bendruomeninį ryšį, išsiliejusį konkrečiu darbu. Ta nuotaika buvo panaši į tai, ką, sako, mes turėtume jausti Šv. Mišių aukos metu.

2. Rezultatus dar per anksti pramatyti. Kiek pasauliečių sušnekėti pasiūlymai ras praktiško atgarsio Detrito arkivyskupijos atsinaujinimo pastangose — sunku pasakyti. Bet man tai ir nesvarbu. Aš manau, kad vien tai, jog tūkstančiai pasauliečių buvo įtraukti į aktyvų savo Bažnyčios ir tikėjimo reikalų svarstymą, jau yra didelis ir pats svarbiausias sinodo laimėjimas. Aš esu tikras, kad parapijose, kur sinodinės diskusijos buvo suorganizuotos sumaniau ir plačiau negu mūsiškėje, daugelis pasauliečių pirmą kartą betarbiai pasijuto esą Bažnyčios dalininkais. To nebūtų pasiekę nei šimtai pamokslų, nei tuzinai paskaitų ciklų, skirtų povatikaninei Bažnyčios sampratai ir pasauliečio rolei aiškinti.

3. Šventam Antane sinodas lietuviams atnešė neabejotiną pergalę. Dabar jau niekas negalės teigti, kad parapijoj lietuviai sudaro mažumą, kad lietuviškumu pamaldose rūpinasi tik nedi-

KAS PALIEČIA ŠIRDĮ

ONA SAULAITIENĖ

Ilgametė jaunimo auklėtoja skautų organizacijoje žvelgia į šių laikų naujas liturgines apraiškas bei jų dvasią.

MIŠIOS PRIVAČIUOSE NAMUOSE

Užėjau pas prancūzus kaimynus ir tuoj pastebėjau džiaugsmingą nuotaiką namuose.

— Norėčiau Jums kai ką papasakoti, — pasakė man duris atidaręs šeimininkas. — Mes šį ryt turėjome Mišias savo namuose!

— Ar šitaip? — atsiliepiu. — Labai norėčiau išgirsti, kaip tai atsitiko.

Nuėjome į virtuvę, kurioje šeima ką tik bu-

delė “nacionalistinių” karštakošių saujelė. Iš septynių diskusinių būrelių šeši buvo lietuviški. Visi “patriotiniai” pasiūlymai parapijos balsavimuose priimti maždaug 170 “už”, 35 “prieš” dauguma. Tautinių parapijų reikalai, taip stipriai užakcentuoti šv. Antane, buvo keliami ir aukštesnėse sinodo stadijose. Jei tie mūsų lietuviški pasiūlymai ir nenusikapstys iki pačių aukščiausių sluoksnių, vis tiek dabar turėsime stiprios amunicijos savo teisių gynime, jei jas vėl prireiks ginti.

4. Gerai, kad lietuvišku požiūriu sinodas mums pavyko. Bet liūdna, kad paskatas šiam mūsų šventaantaniečių subruzdinimui buvo ne krikščioniškų, bet grynai tautinių motyvų veikiamas. Ir šiaip parapijiečių įsijungimas į sinodo darbus pas mus buvo apgailėtinais menkas — ir diskutavusiu, ir balsavusiu skaičiumi. O jei nebūtų buvę patriotinio savo teisių gynimo momento, sinodas šv. Antane nebūtų sulaukęs net tokio riboto dėmesio. Tai dar kartą parodo, kad kai save rašomės lietuviais-katalikais, tai pirmasis terminas eina didžiosiomis raidėmis, o antrasis — mažiukėmis, gal net kabutėse įterptomis.

Kęstutis Keblys

vo pusryčiavusi. Supamojoje kėdėje sėdėjo kaimynės pusbroliš Afrikos misijonierius.

Pasirodo, Mišios buvusios atnašautos ne tik tą rytą kaimynų salionėlyje, bet ir dieną anksčiau kitos pusseserės namuose. Susirinkę net dvidešimt šeši giminės, visi priėmę komunią, o po to buvę bendri pusryčiai, kurie buvę panašūs į pirmųjų krikščionių bendravimą.

Misijonierius pasakojęs apie savo darbus ir pergyvenimus Afrikoje — ne kartą jam pasirodžiusios džiaugsmo ašaros akyse, ir visi jau tėsė perkelti į jo pasaulį.

Prieš išleisdama mane, kaimynė mane dar nusivedė į svečių kambarį.

— Štai kur stovėjo altorius, — sakė ji. — Mums buvo leista patarnauti kunigui, uždegti žvakes ir priimti Viešpatį dviem pavidalais. To niekad nepamiršime.

Grįžau namo laiminga, kad Mišios gimtąja kalba privačiuose namuose taip nuoširdžiai apjungę žmonės ir suteikę jiems brangių atsiminimų.

LIGONIŲ SAKRAMENTAS

Jis nekentė ligoninių. Tvirtos, sveikos priimtios, jam sirgti atrodė tartum pasiduoti nelėmtam priešui, todėl jis kovojo su negalavimais kaip liūtas.

Kai jį kelionėje ištiko širdies priepuolis, jam nieko neliko kaip klausyti daktaro nurodymo atsigulti bent trim savaitėm. Bet jis pareikalavo, kad jį grąžintų į vietą, kurioje jis gyveno.

Ligoninėje jam taikė širdininkų dietą. Visa jo būtybė piktinosi: kaip žmogus, badu marinamas, galėtų pasveikti? O gulėjimas — ar jis nesilpnina jėgų?

Taigi, ligonis nutarė kovoti, kad jam leistų eiti namo. Tas jam pasisekė, bet gydytojas atsisakė bet kokios atsakomybės už tolimesnę ligos eigą. Tada grįžusiam į namus patarė dėl visako prašyti Paskutinio patepimo, kurį dabar vadina Ligonų sakramentu.

Ligonis sakėsi nesąs dar pasiruošęs, dar pakankamai nepasimeldęs, bet už kelių dienų sutiko, kad kunigas ateitų, ir — stebuklas — visai nebuvo baisu: kunigo lietuvių kalba tarti žodžiai nuostabiai ramino ir stiprino. Tai nebuvo kažkoks pasmerkimas mirti, bet Dievo valios pripažinimas — jį ligonis buvo pripažinęs visą savo gyvenimą — ir net sveikatos prašymas.

Gimtoji kalba buvo tiltas tarp žmogaus ir Dievo.

Šiandien, keletą mėnesių po tos dienos, mūsų žemaitis, ačiū Dievui, vėl dirba, kaip dirbęs.

KALBA PAVEIKSLAIS

Nuvedė mus žiūrėti kolegijos kalėdinių papuošimų.

Be įprastų žalių vainikų su raudonais kaspiniais rotundoje, einančioje per keturis aukštus, kabėjo naujai padarytos spalvotos vėliavos su simboliais ir reikšmingais įrašais. Pritaikytos prieškalėdiniam laikui vėliavos buvo kabamos po vieną ir lydimos giesmių bei šventraščių skaitymų. Buvo gražu.

Pabuvome taip pat erdvioje ir aukštoje kolegijos koplyčioje, o paskui, paėjęję koridoriu, atsidūrėme kitoje neseniai įrengtoje namų koplyčioje.

Baltai išdažytoje klasėje stovėjo paprastas baltas altorius. Lango už altoriaus buvo geltono stiklo, koki randame duryse, o kiti langai buvo užleisti dryžuota medžiaga.

Tik atsisukę išeiti, pastebėjome tai, kas labiausiai istrigo į atmintį: abi rašomosios lentos sienose buvo aplipintos iškarpomis iš laikraščių ir žurnalų. Jų buvo šimtai. Ten galėjai rasti nuotraukas išbadėjusių ir suvargusių, ligonių ir sužeistų, verkiančių ir šaukiančių iš skausmo ir pasibaisėjimo. Atstovaudami visus žemynus, visas rases ir tautybes, jauni ir seni veidai nuotraukose žiūrėjo į mus, ieškodami mumyse pagalbos bei užuojautos.

Tyliai išėjome į koridorių. Viešų rezoliucijų nereikėjo.

GIESMĖS ŠVYTINČIAIS VEIDAIS

Rodos, taip neseniai gimė mano bičiulės dukrelės Marytė ir Janė, bet dabar jos jau ketvirtos ir šeštojo skyriaus mokinukės, linksmos ir smarkios, pilnos visokių sumanymų ir nuomonių.

Antai susitikome po ilgesnio laiko. Mergaitės ką tik buvo grįžusios iš „savo“ Mišių, kurioms ilgokai ruošėsi.

Visi mokyklos penktųjų ir šeštųjų skyrių mokiniai atėję, buvę ir tėvų bei seserų ir brolių. Komunijos ėję visi, ir buvę labai gražu.

Mergaitės pagiedojo man dvi giesmes, kurios buvusios lydimos dūdelių ir gitarų. Gaidos buvo paprastutės, o tekstas maždaug toks:

— O Viešpatie, Tu šventas ir geras. Tu mus myli. Mes atėjome, nes mes Tave mylime ir norime tapti panašios į Tave.

Ir vėl:

— Dėkui Tau, Dieve, už draugus, namus, sveikatą ir maistą. Laimink mus. Atidaryk mūsų širdis tiems, kurie vargsta. Mes visi broliai ir Tavo vaikai.

Giedančių mergaičių veideliai švietė.

BE PARTITŪROS

VLADAS ŠLAITAS

O,
Žemaitkiemio sodžialka!
Su varlių orkestrantais,
kurie grodavo taip, kad drebėdavo visas bažnytkaimis.
Kurie grodavo be dirigento ir partitūros,
nusileidus pakalnėn vasaros vakaro saulei.

Medžių pirštai mediniai,
Smėlio audrų išdrožti,
Mane tvirtai apkabino,
Kaulo žiedais surišo.

Julija Švabaitė

ŠEIMA

AR VISUOMET REIKIA UŽSTOTI SAVO VAIKĄ?

Ką daryti, kai kiti — suaugę ar vaikai — apskundžia jūsų vaiką? Ar vaiką užstoti, ar tuoj jį nubausti?... Ir ką daryti, kai jūsų vaikas skundžiasi kitais? Pulti kitus, bartis ar nekreipti į tai dėmesio?... Visais atvejais — jei reikalas yra pakankamai rimtas — yra išmintinga sužinoti, kaip ten iš tikrųjų buvo, pasiteiraujant apskūstos pusės ar net, jei galima, ir dar kitų. Bausti ar užstoti galima tik po to.

Tuos klausimus gvildendama „The Parents' Magazine“ žurnale (1968, gegužė), Natalie Hagen nurodo tokį pavyzdį:

Kartą man besisvečiuojant pas kaimynę, įbėgo jos šešiametis sūnus, verkdamas su kraujuojančiais nubrozdiniais keliais.

— Ponas Morganas mane pastūmė, — pro ašaras kūkčiojo berniukas.

— Kaip tai? — neįtikėdama klausinėjo motina.

— Ponas Morganas mane parvertė.

Tai buvo sunku įsivaizduoti. Nors Morganai mūsų gatvėje pasižymėjo nedraugišku elgesiu vaikų atžvilgiu, bet stumdyti vaiką, kad tas net susižeistų, — tai jau tikrai per daug! Kaimynė, aptvarsčiusi vaiko kelius, nerimo pykčiu ir tarė:

— Reikia paskambinti policijai.

Tuo pačiu metu prie durų pasigirdo skambutis ir pasirodė pats ponas Morganas:

— Kaip jūsų sūnus? Aš labai atsiprašau už jo parvertimą. Jis skubėjo pasiimti sviedinio, kurį persviedė per mūsų stogą. Aš šaukiau, kad sustotų, nes mūsų kiemo prieangis tik ką išpiltas cementu. Vienintelis būdas jį sustabdyti, kad neįklimptų į šlapią košę, buvo vyti. Besivydamas užkliuvau už laistymo žarnos ir mes abu parpuolėme. Ar jis labai susižeidė?...

Bendrai paėmus, suaugusiais galima daugiau

pasitikėti, kaip vaikais. Vis dėlto kartais ir suaugusieji nėra teisingi vaikų atžvilgiu. Tokiais atvejais tėvai turi nutarti, ar leisti vaikui pačiam apsiginti, ar jiems patiems įsikišti ir apsaugoti vaiką nuo nemalonumų. Aišku, priklauso nuo aplinkybių, vaiko amžiaus ir padarytos žalos. Mažas vaikas yra daugiau reikalingas užtarimo negu vyresnysis. Paauglys gali kartais ir pats susitvarkyti.

Bendrai, aš naudojuos sekančiais dėsniais, kurie man padeda spręsti, kada vaikas reikalingas mano tarpininkavimo.

Jeigu mano vaikas buvo aiškiai kaltas, aš stengiuosi, kad mes abu atitaisytumėme padėtį. Jeigu ateina pas mane suaugęs asmuo ir skundžiasi mano vaiku, su juo tariusi viena, žinoma, visai atskirai išsiaiškindama ir su savo vaiku. Tokioje padėtyje, kur vaikas pats nepajėgia susitvarkyti ir gresia jam pavojus nukentėti, pati imuosi žygių, kad viską išsiaiškinčiau.

Savo vaiką, esantį pavojuje būti užgautam, sužeistam ar užgauliojamam, aš neabejodama užstočiau. Užstočiau ne tik savo, bet ir kiekvieną vaiką, atsidūrusį tokioje padėtyje.

Kartą teko kalbėtis su žmogumi, kuris skundėsi mano vaiku. Įsitikinau, kad reikia laikytis šaltai ir draugiškai. Jaučiau, kad skundas buvo pagrįstas, bet pagarbiai ir mandagiai bandžiau įgauti jo draugišką supratimą.

Panašiai, kalbant su suaugusiais, besiskundžiančiais mano vaikais, visuomet pasisiūlydavau padarytąją žalą atitaisyti. Žodžiai „Ką jūs patartumėte?“ labai giliai veikia kitą asmenį. Mandagumu ir noru abipusiai geruoju susitarti galima daug gyvenime laimėti. Tai dorybės, kurias turėtumėme perduoti ir savo vaikams, kad užaugtų sugyvenamais žmonėmis.

AR MAŽI VAIKAI TURI PEŠTIS?

Suaugusiųjų priežiūra reikalinga, kad vaikai išminktų sugyvenimo meno. Užsiėmę tėvai ir mokytojai lengvai tampa nekantrūs ir pikti, girdėdami vaikų skundus:

- Jis mane mušė.
- Jis pirmas sudavė.
- Ne, aš nemušiau.
- Taip, tu mušei.

Ir taip ginčai tęsiasi be galo. Verta mokyti besibarančius vaikus susitaikyti. Palaipsniui mažėja peštynės, nes išmokstama teisingumo ir atleidimo. Vaikai, beugdydami draugiškumo jausmą, išvengs nesutarimų ir tarp savęs, ir su jų auklėtojais.

* * *

Vaikai dažnai pešasi dėl žaislų, kurie jiems tiek daug reiškia. Jei žaislai yra jų asmeniniai, tai turi būti jiems patiems palikta apsispręsti, ar jais dalintis su kitais, ar ne. Dalinimosi noras negali būti ugdomas prievarta: jis turi išplaukti iš paties vaiko vidaus ir jausmų. Kai

vaikas žinos, kad žaislas priklauso tik jam pačiam ir kad jis gali dalintis jais su kitais tik savo noru, tada jis lengviau supras, kodėl ir kitam priklausančių dalykų reikia paprašyti.

Kai vartojami bendri žaislai, nei vienas vaikas neturi būti nuskriaudžiamas ar aplenkiamas dėl kito užgaidų. Čia suaugusieji turi prižiūrėti, kad būtų lygiai pasidalinta.

* * *

Nežiūrint kur vaikai bežaistų, beveik visuomet atsiranda kas nors jų tarpe, kuris norės dominuoti ar net įsakinėti kitiems. Suaugusieji turi budėti: ir pati narsuolį pamokyti, kaip susivaldyti, ir žiūrėti, kad kiti vaikai nebūtų jo skriaudžiami. Tėvai turi jam aiškiai pasakyti, kad “šiame kieme mes vieni kitų neskriaudžiame”. Jei dar neklausytų, tai neklaūžada turi būti atskirtas nuo kitų, primenant, kad jis gali sugrįžti atgal, jei daugiau kitų nebeskriaus. Tinkamai pasielgus, gera yra pagirti ar apdovanoti.

LENGVAI PAŽEIDŽIAMIE METAI

Psichologiniais tyrimais neseniai nustatyta, kad ne tik paaugliai, bet ir vaikai prieš paauglystę (11-13 m. amž.) patiria nemažą fizinių ir emocinių neramumų, kaip pvz. kūno jautulius ar neišaiškinamą liūdesį, vienišumą ar svetimumą. Tai reiškia, kad jau ir tais, ligi šiol laikytais “ramiais” metais, vaikų emociniame gyvenime daug kas atsitinka: jie yra jautrūs ir lengvai pažeidžiami. To amžiaus vaikų tėvams Celia Neiman “The Parents’ Magazine” žurnale šių metų gegužės numerį pataria:

1) Tėvai turi žinoti, kad tas amžius yra keitimosi ir perėjimo laikotarpis, sudaręs vaikams sunkenybių. Jei vaikas bus apsuptas meile šeimai, jis pajėgs tinkamai pergyventi tų neramiųjų metų blaškymąsi.

2) Tėvai turėtų prisiminti savo tame amžiuje patirtus jausmus — rūpesčius apie savo išvaizdą, trūkumus bei pasisekimus, kad galėtų geriau suprasti vaiką.

3) Padėdami vaikui, tėvai turi ieškoti jo problemų priežasčių ne vien jo elgesy namuose, bet ir kitų nusistatymuose jo atžvilgiu, mokslo pažymiuose ir t. t.

4) Vaiką reikia skatinti pačiam kai ką nuspręsti, nutarti. Žinoma, nereikia tikėtis subrendusio sprendimo svarbesniems reikalams ar tolimesnės ateities planams.

5) Tėvai neturėtų apsunkinti vaiko savo neigiamais jausmais: jie neturėtų keisti savo normalaus elgesio jų atžvilgiu, būdami supykę, didžiai susirūpinę ar jausdamiesi nelaimingi.

6) Jei kartais vaikas ima tiek baimintis, kad nebeįmanoma tos baimės apvaldyti, tėvai neturėtų dvejoti pasikviesti pagalbos. Kai kada mokytojas ar kas iš giminiių gali padėti labiau negu patys tėvai. Rimtesniu atveju reikia kreiptis pas gydytoją ar mokyklos psichologą-patariją.

Svarbiausia, tėvai neturėtų baimintis, kad jų vaikai gali būti pažeidžiami tame pereinamame laikotarpyje. Priešingai, jie turi priimti šį vaiko atvirumą kaip progą juos paveikti savo gera įtaka. Tai amžius, kada tėvai gali vaikams perduoti nemažą savo gerų vertybių, savo idealų ir gyvenimo būdo.

Parengė Gailutė Valiulienė

SPAUDOJ

Pas mus, lietuvius

Renkant vadovybę, žvelgti į ateitį: šios dienos išpūdžiais vadovaujantis ir turima medžiaga naudojantis gauni išpūdį, kad ar nebus tik vėl akcentuojamas atstovų pasižmonėjimas, o tolimesnė PLB ateitis užkraunama ant būsimosios valdybos pečių... dar vis jaučiama spraga, kurią užkišti turėtų žmonės su aiškesne ateities vizija, su konkretesniais planais ateičiai... Būtų gerai, kad nebūtų laukiama naujos valdybos deklaracijos, o pats Seimas išsiskirtų iš kitų panašių seimų iniciatyva, iškeldamas tokius pagrindinius uždavinius, kurie turėtų paliekamos vertės ilgesniam laikui. Tie uždaviniai gal padėtų apjungti platesnius visuomenės sluoksnius darbui ir talkai, o ne skaldymuisi ir niurnėjimui” (“Dirva”, birželio 12).

Bendraujant su kitais baltiečiais: “... pirmą kartą Toronte rengiama baltiečių savaitė... Programon įrašyta jaunimo konferencija, meno paroda, tautodailės paroda, koncertas, politinė konferencija. Tai galima sakyti baltiečių kultūros savaitė su visuomeniniu atspalviu. Laikas jai parinktas birželio mėnesi, kai mūsų mintyse atgyja nelaimingieji masiniai sibiriniai išvežimai... tradicinis birželių įvykių minėjimas pasukamas nauja vaga, būtent, didesnės tarpusavės jungties linkme. (“Tėviškės Žiburiai”, birželio 6).

Ieškant vietos gyvenamuos kraštuos: “...jei pro tarpiais pasikartoja balsai prieš pluralizmą, prieš etnines kultūras, tai kartojasi ir reiškiniai, kur etninės kultūros yra ne tik toleruojamos, bet ir remiamos... Jei Amerika paremia tautom laisvės siekiančius politinius organus, (kaip Pavergtos Europos Seimas, Laisvosios Europos tautiniai komitetai), tai Vokietijoje valdžios įstaigos paremia tautinių kultūrų institucijas) išlaiko Baltisches Forschungsinstitut, paremia Vasario 16 gimnaziją, paremia jaunimo stovyklas, o Vokietijos katalikų hierarchija

sudarė finansinį pagrindą a. a. vyskupo P. Brazio įkurtai institucijai).

Žodžiu, plataus gyvenimo srovė neduoda pagrindo išvadai, kad nacionaliniai elementai iš gyvenimo nyksta; neduoda pagrindo išvadai, kad nacionalinių elementų nereikia derinti su kitų tautų interesais. Priešingai — žmogus tebėra įleidęs šaknis į savo kilmės kamieną, o savo norais siekia būti naudingas “kiekvienam ir visiems” (“Darbininkas”, birželio 11).

Pas amerikiečius

Pamoka amerikiečiams: “Pagrindinė mano gyvenimo pamoka buvo didelė ir ryški. Tai pamoka, kad visose gyvenimo srityse atgyvenęs amerikiečių palinkimas užsispyrusiai išlikti nepriklausomiems labai apgailėtina riboja, o kartais padaro juos net visiškai nenaudingus nei sau, nei visuomenei.

1975 m. Jungtinės Amerikos Valstybės bus visai kitokios negu 1967 m. — bus dalis visiškai kitokio pasaulio. Vis dėlto mes turim jėgą, jei veiksime, žiūrėdami priekin ir naudodami savo galias planuoti, sudaryti geresnį kraštą, kur įvairios grupės dirbtų kartu, statydamos draugiškai ir konstruktyviai. Tam mums reikia ne tik naujų vadovų, bet ir didelės visuomenės išsilavinusių ir tikrai galvojančių piliečių, pasiryžusių šią didelę respubliką padaryti dar didesnę ir siekti, kad ji vaidintų vertingą vaidmenį tarptautiniame gyvenime” (Allan Nevins, 77 m. istorikas, žurnalistas, knygų autorius).

Trūksta vidinės dvasios: “Neseniai apžvelgdamas Amerikos civilizaciją (“Life”, 1967 m. gruodžio 7), anglas istorikas Arnold Toynbee pareiškė, kad viena amerikiečių silpnybė yra “mąstymo meno” arba “religijos vidinės dvasinės formos” praradimas. Dalinai dėl to, kad bažnyčios apleido šį krikščionybės aspektą, jauni amerikiečiai ėmė naudoti “drugs” (L.S.D., marijuaną — Red.) jų taip vadinamiems reikšmingiems religiniams pergyvenimams patirti. Bet, atrodo, dabar daug kas nustoja juos vartoti

*Pirm visko tikėjimas yra laikysena,
kuri turi būti puoselėjama;
ryžtas, reikalaujantis drąsos.
Bet taipogi tikėjimas yra didi pasiūla,
kuri žmogų padaro laisvą ir laimingą.*

Olandijos vyskupai

ti ir ima linkti į senas Tolimųjų Rytų kontempliatyvinės religijas. Tikimės, kad netrukus jie atras autentišką misticismą krikščionių tikėjimo centre” (“Christianity Today”, gegužės 24).

Apie hippies ir krikščionybę: “Kai kas sako, kad šis susvetimėjęs jaunimas bando perduoti mūsų generacijai svarbią pamoką. Bet man atrodo, kad iki šiol ta pamoka tebuvo keistokai neiškepusi... Šių dienų pasaulio neteisybėms panaikinti jie tesiūlo padalinti gėlių, o inteligentijai — išsijungti ir kapituliuoti”. Tai teigėdo, kad meilė be disciplinos nėra sėkminga.

“Šios “mylėk” generacijos trumpalaikė filosofija pagrindinai skiriasi nuo ilgalaikės krikščionių religijos, kurioje yra absoliutų, teikiančių struktūrą, būtiną darniai visuomenei” (Dr.

Graham Blaine, Harvardo Universiteto sveikatos tarnybos psichiatrijos vedėjas).

Vietnamo karo klausimu: “Pittsburgh Catholic” redaktorius Terry Brock apklausinėjo JAV katalikų vyskupijų laikraščius apie jų nusistatymą Vietnamo karo atžvilgiu. Iš 125 teatsakė 39 (manoma, kad neatsakiusių dauguma neturi nusistatymo). Pagal T. Brock, iš atsakiusių 7 yra “viščiukai” (t. y. apie karą nekommentuoja); 8 yra “pelėdos” (apie karą komentuoja, bet be savo nusistatymo); 7 yra “vanagai” ir “prezidento papūgos” (pasisako už karo tęsimą ir palaiko prezidentą Johnsoną); 5 yra “balandžiai” (teigia, kad amerikiečiai turi tuoj pat išeiti iš Vietnamo), o 12 yra “beveik balandžiai” (teigia, kad amerikiečiai turi netrukus Vietnamą palikti).

YRA ŽMONIŲ, KURIŲ NIEKAS NENORI

Š. m. pradžioje įvykiai Kenijoje davė pagrindo nusiminti visiems tiems, kurie tiki, kad žmogus darosi geresnis ar bent jautresnis kitam žmogui. Šiuo atžvilgiu Kenija, Anglija ir Indija parodė, kad jų vadų deklaracijos apie žmogiškumą maža ko vertos.

Kenija ne taip seniai buvo britų kolonija. Anglų valdymo laikais į kraštą pigios darbo jėgos vardan iš Indijos atkeldinta daug žmonių, kurie savo taupumu ir darbštumu išsimušė į pasiturinčių pirklių ir “profesionalų” luomą. Vietos gyventojų indai ne labai mėgstami. Kenijai tampant nepriklausoma, Anglijos vyriausybė leido indams likti Anglijos piliečiais, iškilmingai pasižadėdama, kad, reikalui esant, jie galės imigruoti į Angliją.

Atėjo laikas pasižadėjimus vykdyti, nes Kenijos vyriausybė, vadovaujama Jomo Kenyatta negarbingai pasielgė indų atžvilgiu: tiems indams, kurie pasiliko britų pilietybę, nuo kovo mėnesio atimama teisė dirbti Kenijoje ir jie verčiami palikti kraštą. Daug indų jau Anglijoje,

tačiau dar tokių Anglijos piliečių indų Kenijoje lieka apie 30,000. Anglijos vyriausybės reakcija buvo tikrai negarbinga: susirūpinta krašto padėtimi — indų banga padidintų rasinę įtampą ir paaštrintų ekonominę krizę (užsienio stebėtojai antrąjį argumentą neigia, nes didžioji Kenijos indų dauguma atvyktų į Angliją ne be-turčiai), o susirūpinimas išreikštas nauju imigracijos įstatymu, kuris praktiškai sustabdo spalvotųjų imigraciją. Daug kilo protesto balsų ir Anglijoje; protestavo ir Canterbury arkivyskupas.

Labai piktai reagavo Indijos parlamentas: keliama balsai, kad reikia pasitraukti iš Britų Tautų Lygos (Commonwealth), teisingai teigiama, kad anglai išbraukė “fair play” žodį iš savo žodyno. Tačiau protestas kiek dirbtinis, nes ir Indija atsisako priimti indus, kurie iš-metami iš Kenijos...

Ir kur šioje istorijoje rasime užuominas, kad žmogus žmogui turi būti brolis?

A. L.

ANAPUS

Perlas su prakiurusiu stogu

Šv. Petro ir Povilo bažnyčia Vilniuje seniai yra paskelbta valstybės globojamu architektūros paminklu. Jau yra vedžijami turistai, bažnyčios interjero nuotraukos puoš ir daugybę turistinių ir propagandinių knygelių, ir rimtų albumų. Viena propagandiniame leidinyje rašoma: „Vilniaus baroko perlas — taip dažnai vadinama Antakalnyje stovinti šv. Petro ir Povilo bažnyčia, vienas puošniausių ir gražiausių mūsų sostinės pastatų. Turistai, svečiai ir kiekvienas, atvykęs į Vilnių iš bet kurio Lietuvos kampelio, skuba savo akimis pamatyti ši meno šedevrą, apie kurį tiek daug kalbama ir rašoma“. Atrodo, kam kam, bet valstybės globojamam architektūros paminklui, baroko perlui, meno šedevrui, kurį vietiniai žmonės ir turistai taip gausiai ir noriai lanko, turėtų netrukti priežiūros. Deja, taip nėra, „baroko perlas“ jau kuris laikas stovi su kiauru stogu.

Petro ir Povilo bažnyčios zakristijos lubos kiaurai permirkusios. Su laiku drėgmė „lips“ aukštyn ir aukštyn. Ką darysime, kai ims byrėti vertingiausi vidaus papuošimai? Kviesimės iš kažinkur restauratorius, sudarinėsime milijonines sąmatas remontui, kaip Kauno katedros atveju. Gal vis tik nelaukime ir nepagailėkime dešimties skardos lapų dabar („Literatūra ir Menas“, 1968. IV. 30).

Vartai į platų pasaulį, bet...

Klaipėda — mūsų vartai į jūrą, į platų pasaulį. Tai vienintelis toks miestas Lietuvoje, o vienintelis jis pirmiausia todėl, kad kito uosto mes neturime, kad niekur taip stipriai nepajusime ir nepergyvensime paslaptingos bekraščių jūros platybių traukos. Tur būt, kiekvieną keleivį, atvykusį į Klaipėdą, apima savotiškas nerimas, žmogus staiga suvokia: pasaulis nesibigia nei ties jo kaimo, nei ties miestelio riba; jis milžiniškas ir neaprepiamas, kupinas vilionių ir nežinomybės už tolimo akiračio linijos. Ir, gal būt, tada, žvelgdamas į jūrą išplaukiančius laivus, jis supranta, koks svarbus šitas miestas nedideliame mūsų krašte, kaip turime jį saugoti ir mylėti.

Tiesiog apverktinoje būklėje atsidūrė gražus ir įdomus Klaipėdos senamiestis, kuris visai paliktas likimo valiai. Namai neremontuojami, neprižiūrimi, net žalojami, jie sparčiai nyksta. Aplink balos, šiukšlynai. Ar užsuka čia kada nors miesto vadovai, ar susimąsto, koks nuostolis daromas kultūrai, kai šitaip abejingai žiūrima į praeities vertybių išsaugojimą. Visa laimė, kad jau esama senamiesčio rekonstrukcijos plano, o tai, gal būt, išgelbės jį nuo sugriovimo.

Nėra miesto be kapinių, ir kuo kultūringesnis miestas ir jo šeimininkai, tuo rūpestingiau jos prižiūrimos. O Klaipėdoj? Kažin kam prieš keletą metų šovė į galvą paika mintis, kad reikia panaikinti senąsias kapines (nors jos miestui nekliudė), ir dalis jų buvo barbariškai sulyginta su žeme. Dabar vėl, rodos, kuriami panašūs niekuo nepateisinami planai. Kas negerbia mirusiųjų, tas pirmiausiai negerbia savęs. Bet apie tai, matyt, negalvojama. Ta senųjų kapinių dalis, kuri išliko, baisiai apleista: skylėta, išgriuvus tvora, išvartyti antkapiai, išlaužyti varteliai... Prieš keletą metų sutikau prie kapinių klaipėdiečių šeimą. Žmonės verkdami ėmė skūstis, kad pavogė nuo kapo gėles. Pasirodo, nėra net sargo, kuris prižiūrėtų kapines, išvaikytų vagis ir chuliganus.

Dar vienas dalykas mane stebina dabartinėje Klaipėdoj: veltui dairytumeis kokio paminklo žinomam mūsų rašytojui, menininkui ar šiaip kultūros veikėjui — nerasi niekur. Nejaugi ir tuo Klaipėda nori atsilikti nuo kitų miestų? O prieš karą paminklų buvo net keletas („Jaunimo Gretos“, 1968, Nr. 4).

Nedaug informacijos apie Lietuvą

Taip Klaipėda vieninteliai Lietuvos jūros vartai į pasaulį, bet mieste ilgus šimtmečius šeimininkavo vokiečiai, o dabar rusai. Yra Klaipėdoje nelabai reprezentatyvi, bet užtat užsienio jūreivių lankoma vieta, pavadinta angliškai "International Seamen's Club". Ten jie gali pailsėti, pažaisiti įvairiausių žaidimų, muzikos pasiklausyti, paskaityti, filmų pažiūrėti, tariamai susipažinti su Lietuva ir jos kultūra. Bet klubo ve-

dėja rusė, ir medžiagos apie Lietuvą ir jos kultūrą nedaug.

Klubo bibliotekoje apskritai mažoka medžiagos apie Lietuvą (panašiai yra ir su filmais), o ką jau kalbėti apie Klaipėdą. Antra vertus, nepakanka vien informacijos. Svarbu, kad inter klubo svečiai galėtų pajusti ir aromatą tikrosios šio krašto kultūros, kad jie galėtų įsiklausyti į laisvai skambančio lietuviško žodžio ir lietuviškos dainos grožį. Šiuo atžvilgiu klubui reikalinga parama — tokia, kokią retkarčiais suteikia Klaipėdos muzikos mokyklos moksleiviai, surengdami klube koncertus su liaudies dainomis, kanklėmis, birbynėmis. Jūreiviai tada nešykšti aplodismentų: jie godūs viskam, kas spindi ryškiu nacionaliniu charakteriu. Visai teisi Žana Bykova (klubo vedėja — M.B.), kadangi ji apgailestauja, jog taip retai Klaipėdoje lankosi ansamblis „Lietuva“ („Kultūros Barai“, 1968, Nr. 4).

Nėr kaip plėsti akiračio

Seka pora trumpų pastabų apie jaunimo galimybes plėsti intelektualinį-literatūrinį akiratį.

„Tikro „hobby“ neturiu. O mėgstu žiūrėti filmus, skaityti geras knygas. Labai patinka lotynų kalba. Kodėl? Pati nežinau. Vadovėlių neturiu. Graibau iš grožinės literatūros įvairius lotyniškus posakius“ („Jaunimo Gretos“, 1968, Nr. 4).

Intelektualiųjų snobų žodyne skamba Kafkos, Kamiu, Prusto, Džoisio, Sartro, Sagan vardai. Išskyrus Sartro „Žodžius“, nė vieno šių rašytojų knygų nėra lietuvių kalba, nedaug kūrinių teisleista rusiškai, o jų vardai nuolat skamba užmiesčio soduose, įvairiausiose kavutėse, „žiburėliuose“ (klausimų-atsakymų vakaruose, suėjimuose — M. B.) — visur, kur vyksta vadinamieji „intelektualiniai“ pokalbiai prie konjako ir be konjako. Ir dar kaip! Giriamos ar peikiamos knygos, jų visai neskaičius (Švyturys“, 1968, Nr. 8).

Norisi pridurti, kam juoktis iš jaunų smalsių žmonių ir iš savo santvarkos: būtų daug išmintingiau išversti ir išleisti lietuvių kalba trūkstančių ir pageidaujamų žymių ar žinomų autorių kūrinius.

Trūksta teptukų ir šepečių

Teptukas ar šepetys iš tiesų paprastas dalykas. Medžio gabalas, patogiai apdailintas ir žiupsnelis vieno ar kito gyvulio plaukų ar šerių. Nedaug čia technikos ar įgudimo, kad ši-

tokį daiktą padarytum. Teptukų jau kuris laikas gamina tiek mažai, kad jų nepaprastai trūksta. Tegul tai pailiustruoja skaičiai. Šiomet penkių respublikos miestų statybos-remonto organizacijoms reikia 1400 rankinių dažymo šepečių. Paskirta tik 1000. Luboms dažyti šepečių reikia 1050. Jau dabar aišku, kad jų negaus nei vieno. Šepečių langams dažyti vietoj 3150 paskirta tik 1000. Vietoj 700 didžiųjų dažymo šepečių remontininkai turės apsieiti tik su 280. Tai tik remontininkų pretenzijos. Jų dar daugiau turi statybininkai. Parduotuvėse šepečiai pasirodo tik prieš didžiąsias šventes. Tiesiog nesuprantama, kaip vis dėlto nudažomos sienos ir pastatai! („Tiesa“, 1968. VI. 4).

Tiriamieji Perkūno namai

Kauno senamiestyje, Aleksoto gatvelėje, netoli Vytauto bažnyčios, stūkso vertingas senosios mūsų architektūros paminklas — Perkūno namai. Speciali mokslinė restauracinė gamybinė dirbtuvė 1960 m. pradėjo juos tyrinėti... Architektūriniu bei kompoziciniu požiūriu Perkūno namai artimi geriausiems ano meto Vakarų Europos gotikos paminklams („Mokslas ir Gyvenimas“, 1968, Nr. 3).

Žvejojo Argentinos pakrantėse

Beveik po pusės metų trukusio reiso iš Pietų Amerikos pakrančių į Klaipėdą sugrįžo DŽTŠ „M. Čiurlionis“, vadovaujamas kapitono-direktoriaus Česlovo Balsio. Argentinos pakrantėse sužvejota apie 50 tūkstančių centnerių žuvies („Švyturys“, 1968, Nr. 6).

Žaislas — ne juokai

— Nuo ko pradedame vaikams diegti brokdarių įgūdžius?... Nuo žaislų, gerbiamasis. Jau nuo žaislų... Pasigėrėkite! Prieš dvi valandas nupirkau...

Žaislas atrodė kaip po didžiausios avarijos. Nusilupęs, dažai atšokę...

Specialiai nuėjau į žaislų parduotuves... Pasirodo, šią „produkciją“ išleidžia Vilniaus fabrikas, kuris nesidrovėdamas pasivadino „Žaislu“...

Pasirodo, kokybės inspekcijos darbuotojai, patikrinę žaislus, apie 800 įvairių tokių „mašinių“ ir apie 400 dvivamzdžių „šautuvų“, išbrokavo... „Rekordas“: 1200 žaislų patikrino, 1200 išbrokavo!...

Žaislas — ne juokai, jo gaminti negalima dėl juoko („Švyturys“, 1968, Nr. 6).

Paruošė Mindaugas Banėnas

ŠYPSANTIS

“ŠYPSANTIS” SKYRIAUS REDAKTORIAUS BEIEŠKANT

Nepasisekus su jėzuitais
ir kitais dvasiškiais, skelbiamas
konkursas pasauliečiams

Įvedę “Šypsantis” skyrių šių metų pradžioje, manėme, kad mes patys tapsim laimingesni, nes turėsime puikią galimybę linksminti skaitytojus. Deja, išėjo kitaip: tarp daugelio rūpestių mums prisidėjo dar vienas: nuolatinis rūpestis šiuo skyriumi. Rūpestis matomai atsispindėjo žurnalo puslapiuose, nes po sausio nr. atspausdinto vieno “Šypsantis” puslapio skyrius daugiau iki šiol taip ir nepasirodė. Kaip gi šypsotis ir kitus “prašypsinti”, jei reikia rūpintis?...

Buvome dilemoje: arba 1) juokų skyrių pavesti specialiam redaktoriui; arba 2) spyglius ir dyglius rankioti iš “Draugo”; arba 3), kaip paprastai atsitinka įvedus naują skyrių, pačiam Redaktoriui su juo kankintis; arba pagaliau 4) šiam vos gimusiam “Šypsantis” kūdikiui duoti pauostyti formalino.

Pasirinkome pirmąjį kelią: ieškoti specialaus redaktoriaus. Pirmiausia kreipėmės į lietuvių jėzuitus, nes jie juk viskam pasiruošusi Bažnyčios lengvoji kavalerija. Kad nebūtų diskriminacijos, bet išryškėtų talentas, paskelbėme konkursą: kas pasakys geriausią anekdotą, tas ir taps juokų skyriaus redaktorius. Na, ir sujudo, sukrito konfratrai: vieni vartė Pr. Alšėno “1000 ir vieną juoką”, kiti “Naujienas”, tretį “Draugo” spyglius ir dyglius, o dar kiti stengėsi prisiminti savo priešvienuolyninio gyvenimo linksmesnius epizodus.

Konkurse išryškėjo trys varžovai: vienas turėjo juokų, bet nemokėjo rašyti; antras mokėjo rašyti, bet neturėjo juokų; trečias nemokėjo

nei rašyti, nei neturėjo juokų. Pavardžių čia neminėsime, kad kartais nei suminėtiems, nei mums patiems netektų dėl to juoktis pro ašaras... ar verksti besišypsant. Pagaliau — gal ir laimė, kad nei vienas iš jų nesutiko šio skyriaus redaguoti. (Skaitytojų vaizduotei paliekame spręsti, kaip kiekvienas jų būtų redagavęs.)

Po to kvietėme ne vieną kunigą, bet ir jie, kaip toj evangelijoje apie pakviestuosius į pokylį, buvo užimti kitkuo.

Galų gale, nepasisekus su dvasiškiais, nutarėme — atsinaujinančios Bažnyčios pavyzdžiu — kreiptis į pasauliečius, nes juk šiandien jiems beveik visur tenka gelbėti susimaišiusią padėtį.

Tad pasauliečiams skelbiame juokų ir anekdotų konkursą, kurio laimėtojas taps “Šypsantis” skyriaus redaktoriumi. Sąlygos laimėti paprastos: 1) turi būti pasaulietis; 2) turi mokėti rašyti; 3) turi atsiųsti savo sugalvotą ar kitų negirdėtą anekdotą arba įvykusį juoką, kuris būtų pripažintas geriausiu. Konkurso terminas: 1969 m. vasario 1 d. Laimėtojas bus paskelbtas tų metų balandžio 1 d. Konkurso jury komisija bus paskelbta vėliau.

Jei konkursas pasiseks, visi juokus mėgstantieji skaitytojai, o ypač mes, lengviau atsidusime: tolimesnė “Šypsantis” skyriaus ateitis bus užtikrinta. Jei ne, teks ieškoti kitos išeities — vienos iš tų, anksčiau sumintų mano dilemoje... Kuri iš jų bus pasirinkta, dar nėra aišku.

“Laiškų Lietuviams” Redaktorius

JAUNYSTĖ

DVI POROS AKIŲ NIEKAD NEMATYS TO PATIES

Užmezgus pokalbį apie
subrendimą ir populiarumą

Šių metų sausio numeryje jaunimo skyriuje spausdinome Tėvo Kęstučio trumpą rašinį "Ar nori būti suaugęs? (Tik nusikratęs vaikiskumu gali subręsti)". Nors rašinyje buvo kreipiamasi į jauną skaitytoją "Tu", tačiau bent kai kam jis galėjo sudaryti monologo įspūdį — jei ne žodžiais, tai bent dvasia. Tad šį kartą, pasitaikius progai, Kunigas Kęstutis užvedė pokalbį ta pačia tema su šešiolikmete Ilona Marcinkute... Supranta ma, dvi poros akių niekad nematys to paties...

Pokalbis prasidėjo klausimu, kaip patiko aukščiau minimas rašinys.

ILONA: Man viskas patiko, ypač pradžioj ir gale yra gerų idėjų, tik nepatinka ta vieta, kur nurodomi du pavyzdžiai apie jaunimą: apie rūkymą ir "deitus".

TĖVAS KĘSTUTIS: Kodėl nepatinka?

ILONA: Ne visi taip daro.

T. KĘSTUTIS: Aš nesakiau, kad visi taip daro.

ILONA: Taip, bet kiti jaunuoliai rūko ne dėl to, kad nori pasirodyti suaugę, bet dėl to, kad visi kiti draugai rūko. Jei tu nedarai to, tai tu išsiskiri. Kiti su tavim jaučiasi nemaloniai. Jie sako: Tu prie mūsų nepriklausai. Vienam būry visos draugės rūkė, tik ne aš. Jos sakė, kad jos galvojo, jog aš norėjau pasirodyti geresnė už kitas.

T. KĘSTUTIS: Tu teisingai pastebi, kad yra jaunimo, rūkančio dėl įvairių priežasčių. Kalbėdamas apie kai kurių norą vaizduoti suaugusius, sakiau, kad kai kurie dėl to rūko... Nesakiau, kad visi. Žinoma, kad yra rūkančiųjų ir dėl ko kito. Pavyzdžiui, kad ir kaip tu sakei: ne dėl to, kad suaugę rūko, bet kad jų vienamžiai draugai rūko. Ir čia kai kurie rūko vien dėl kompanijos, bet kai kurie — tik norėdami pataikauti kitiems, kas irgi yra nesubrendimas, panašiai, kaip ir jei kas neitų į bažnyčią dėl to, kad kiti išjuokia. Tai rodytų, kad jie, kaip vai-

kai, neturi savo įsitikinimų arba, jei ir turi, droviasi pagal juos gyventi.

ILONA: Kitas dalykas — tai "deitai". Čia vėl. Ne visi eina į juos dėl to, kad nori pasirodyti suaugę. Gali eiti ir dėl to, kad tikrai vienas kitą mėgsta... Arba — dėl saugumo: kai vieną turi, esi užtikrinta, kad nebūsi palikta. Tai natūralu.

T. KĘSTUTIS: Taip, sutinku. Vėl — aš kalbėjau tik apie tuos, kurie eina, norėdami vien vaidinti suaugusius. Tie atvejai yra labai dirbtini ir nenuoširdūs — tikrai be subrendimo... Na, o tau ar patinka, jei pastebi, kad kas iš tavo draugu ar draugių vaidina suaugusi ar suaugusią?

ILONA: Ne, nepatinka... Pažįstu tokią vieną... Ji vis taikosi prie suaugusių. Vaidina idealią mergaitę, viskam geriausią. Bet kitos jos nemėgsta, todėl ji neturi draugių. Bet ji žiūri į jas iš viršaus, lyg sakydama: "Man nelabai svarbu". Tokios nemėgstu.

T. KĘSTUTIS: O kokia yra mėgiama?

ILONA: Labiausiai mėgiama yra populiari mergaitė. Ji nėra "tobula", bet ji su visom sugyvena. Daro ne kas jai, bet kas kitiems patinka.

T. KĘSTUTIS: Populiari... Visur centre?

ILONA: Nebūtinai... Bet ji yra "viena iš mūsų". Ji mėgina atsižvelgti į tai, kas visiems patinka. Pavyzdžiui, jei ji klasės seniūnė, tai ji nediktuoja savo idėjų mums, kaip kokia diktatorė, bet ji apklausinėj a, sužino mūsų nuomones ir pagal jas padaro.

T. KĘSTUTIS: Sugyventi su visom nėra lengva. Ieškoti, kas gera kitiems, ne sau — tai nesavanaudiška. Tokiu būdu tikrai galima subręsti. Tik visur reikia tikrai norėti kitiems gero, ne sau iš to naudos — čia tikras subrendimas... Na, ir aš išmokau kai ką iš šio pasikalbėjimo — būtent, ką ir kaip jauni vertina, o taip pat kad negali viską iš karto pasakyti, o kai bandai sakyti siaurindamas, kiti tą temą, nori-nenori, patys išplečia... Taip išėjo ir dabar... Pokalbis visada padeda.

KNYGOS

SESERS JURGITOS

POEZIJOS RINKINYS

Sesuo Marija Jurgita Saulaitytė. KAI MES NUTYLAM. Immaculata Press, Putnam, Connecticut, 1967. 83 psl.

Paskutiniame šio savo pirmo poezijos rinkinio eilėraštyje „Ieškau“ sesuo Jurgita lyg kviečia mus kartu su ja „saulės nuramintais vakarais“ pasiklaudyti, „ką kalba žemė ir dangus, kai mes nutylam“. Bet kaip tik tai, ką ji visuose pirmesniuose eilėraščiuose yra kalbėjusi, skaitytoją nuteikia ši jos kuklų ir nuoširdų kvietimą priimti. Ji kalba apie mus pačius čia, šituo laiku, šitam pasauly gyvenančius, ką pasako jau ir jos rinkinio dalių pavadinimai: Dabar, Ten, Čia, Mes. Ne vien pasigėrėjimui jos žodžių garsais šie eilėraščiai mus kviečia, bet ir jautriai, ieškančiai atsisukti į mūsų apčiuopiamą dabartinę žmogišką būklę, į mus supantį daiktų ir įvykių, žmonių ir Dievo pasaulį.

Per visą rinkinį pinasi viltis dėl žmogaus ir nusivylimas, kylantis iš to, kad žmogus matomai negali išsilaužti iš savo paties varžtų ir iš jį supančio pačių žmonių sukurto nelaimingo pasaulio. Šie du motyvai sukuria rinkinyje įtampą, kurią išgyvendamas skaitytojas laimi naują aštrų žvilgsnį į būties fakto statomus klausimus, į gyvenimo neaprepiamumą ir mažumą. Viltis niekur nedeklamuojama, niekur nepagrįstai neišlaužiama, bet jos pažado kantoriai ieškoma, o gal net tik laukiama. Vilties pažadas dažnai randamas ten, kur mes normaliai jo nelinkę matyti:

*Mažo vaiko verksmas
jaudina minias,
laukusias stebuklo.*

(Gimimas, 13 psl.)

*Tik nykštukai
buria, stebi, saugo
pirmos varpos
stebuklingą grūdą.*

(Vaikystė, 14 psl.)

*Duona, druska, vanduo –
jie tikri,
bet žmogaus širdis
tikresnė.*

(Badas, 28 psl.)

Tuo tarpu atviras, sau nemeluojantis žvilgsnis į žmogiškąją padėtį neišvengiamai užlieja nusivylimu:

*Mūsų akys baisios –
mūsų akys pilnos
savęs
ir mūsų širdys tuščios –
Tavo vieta širdyse tuščia.
Laužtame duoną –
baltą nekaltumo duoną –
bet neragaujam.*

(Prakeiktieji, 29 psl.)

*Juodos mintys,
juodų sapnų supintos...
juodas žmogaus teismas,
juodom raidėm paskelbtas,
ir juodas mano žvilgsnis,
juodon naktin prabilęs:*

*O Viešpatie,
kada prašvis?*

(Neapykanta, 32 psl.)

*Tavo žingsnis gyveniman
aiškus, tvirtas.
Ir greitas, greitas,
lyg nebūtų laiko
žodžiui,
lyg nebūtų laiko
aidui.*

(Karas, 43 psl.)

*Jau paguldėtas Abraomo sūnus,
ir nežinia, ar angelas ateis...*

(Nerimas, 18 psl.)

Šitokioje būklėje lyg pagautiems, kas lieka mums daryti? Kaip mums gyventi su savim, čia, dabar? Ne į kovą už šviesų idealizmą su-materialėjusiam, ateistiniame pasaulyje Sesuo Jurgita mato mus žygiuojančius, bet tai, kad

*... tylų vakarą
švelniu gimtinės takeliu
pareis nuvargęs elgeta
ir apsisiaus
sūnaus skara.*

(Krikščionybė, 31 psl.)

Ne paneigimą pasaulio išsako ji, bet priėmimą kartu tokio, koks jis yra ir koks galėtų būti:

*Saulės toliaregė širdis
nenuilstama galia
šešėliais kartoja pasaulį,
kol jis perkeistas
ir tapęs netikru,
bet mums, kurie jį mylime,
suprantamu.*

(Pasaulis, 55 psl.)

O ši perspektyva nurodo ir tai, koks santykis su pasauliu, t. y. su kitu žmogum, yra prasmingiausias:

*Paimsiu saujon debesį,
sugniaužus nulipdysiu taurę,
kurion įliesiu savo širdį.*

*Pakelėj paliksiu ją
trokštančiam keleiviui,
nuvargusiam ir vienišam,
kaip aš.*

(Sesuo, 71 psl.)

Patys eilėraščiai stebina savo galia keliais žodžiais, vienu kitu vaizdu išsaukti daugiopą prasmę. Ir šios skirtingos interpretavimo galimybės nesikerta, o tačiau viena kitą papildo, praturtina, ir tokiu būdu pasiekama brangi įžvalga, kurios nė negalima išsakyti kitaip negu Sesers Jurgitos pasirinktais žodžiais (būdingas pavyzdys „Vaikystė“, 28). Sesuo Jurgita labai taupi žodžiais, ir šis taupumas jos kūrybą dažnai nuostabiai atlygina, kaip eilėraštyje „Neapykanta“ (32), kurio vieni tie patys žodžiai gali lygiai plaukti iš neapkenčiančio ir neapkenčiamo žmogaus lūpų, ir abudu jų klausyti lygiai tą patį klausimą. Labai įdomus erdvės ir laiko sutapatinimas („Mirtis“, 15; „Temsant“, 58), lietaus debesų kaip vilties simbolio naudojimas („Viltis“, 21; „Šiandien“, 34). Beveik visuose eilėraščiuose vaizdai kuriami ir žodžiai naudojami nuostabiai šviežiai, iš nemi-

nėtų eilėraščių ypač tuo pasižymi „Vasara“ (63), „Mes“ (72), „Ateizmas“ (30), „Derlius“ (65). Tačiau pasitaiko eilėraščių, kuriems kenkia žodžiai kaip „svajonė“, „laimė“ („Laimė, 16; „Viltis“, 21) vien todėl kad sesers Jurgitos poezijoje kiekvienas žodis privalo nešti nepaprastai didelį svorį eilėraščio visumoje, ir šie žodžiai mūsų kalboje yra bent šiuo metu praradę galią iš klausančiojo išsaukti daugiau negu aidą Šabaniausko dainuojamų romansų. O eilėraščio „Draugei“, gal būt, iš viso nereikėjo dėti į šį rinkinį. Taip pat nelygūs „Ten“ dalies eilėraščiai, šalia tėvynės žemės ir savo žmonių pergyvenimą giliai išsakančių „Žemė“ (40), „Partizanas“ (44), „Laisvė“ (43), yra ir „Tėvynė“ (41), „Sibiras“ (45), kuriuose jaučiama ir šiek tiek Vasario 16 minėjimų retorikos. Nežiūrint šių smulkmenų, skaitytojas, užvertęs knygą, jaučia, kad sesuo Jurgita jam suteikė, ką eilėraštyje „Sesuo“ (71) buvo žadėjusi.

Aušrelė Liulevičienė

AVYŽIAUS „KAIMAS KRYŽKELĖJE“

Jonas Avyžius. Kaimas kryžkelėje, Vaga, Vilnius, 1966, 526 psl.

Socialistinis realizmas romane paprastai reiškia iš kartono iškirptus charakterius — savo klasės stereotipus, kurie arba persisėmę bločiu iki savo mazolių, arba yra taurūs liaudies sūnūs, kurie tauriai pamokslauja, tauriai mėšlą mėžia ir tauriai dantis valosi. Sunku rašytojui ką nors naujo to paties sukirpimo pasiūti, tad šiuokart smagu matyti, kad ir socialistinio realizmo rėmuose galima padaryti ką nors įdomesnio.

„Kaimas kryžkelėje“ — romanas, 1965 m. laimėjęs respublikinę premiją. Lietuvoje apie jį buvo daug kalbama. Jis vaizduoja kelis mėnesius Liepgirių kolūkyje. Atvyksta naujas kolūkio pirmininkas Arvydas Toleikis — senasis pirmininkas Martynas Vilimas atstatytas iš pareigų už nesėkmingą kolūkio tvarkymą. Arvydas Toleikis griebiasi pastatyti kolūkį ant kojų, nors tai ir reikštų nesekimą partijos rajkomo kai kurių parėdymų — pavyzdžiui, pasodina tik trečdalį kukurūzų normos, kurios rajkomas reikalauja. Toleikis susiduria kakta kakton su kolūkio privatinkiniais (kurie sudaro daugumą kolūkio gyventojų) — tai žmonės, kurie labiau linkę rūpintis savo žemės sklypais ir

savo gyvuliais, negu viešąja nuosavybe, reikalui esant, iš kolūkio kluonų pasiimdami šiaudų ar pašaro. Čia Arvydas veikia kietai: iš vienos pusės bando įtikinti, kad juo turtingesnis bus pats kolūkis, tuo labiau bus užtikrinta ir kolūkiečių gerovė, o iš kitos pusės nori susilpninti privatų sektorių: reikalauja laikytis įstatymo, teleidžiančio turėti po vieną karvę, pavasarį kolūkio laukams tręšti pareikalauja iš kiekvieno gyvulių savininko duoklės mėšlo, kuris būtų ejęs privačiam sklypui tręšti. Privatininkuose tvinksta neapykanta, ir štai, buvusio buožės Lapino pakušintas, kaimo kvailys užpuola iš vestuvių puotos grįžtantį kolūkio pirmininką ir jį sunkiai sužeidžia. Pirmininko pareigas perima vėl Martynas Vilimas, kuris nusileidžia rajkomo spaudimui, išaria net ir sudygusius žiemkenčius, kad sėtų kukurūzų normą, tačiau ateina lietus ir iš kukurūzų lieka pšt. Grįžta iš ligoninės Arvydas, kuris šiuokart žmonių laukiamas ir po nesėkmių žengia su viltimi į šviesę ateitį.

Šią santrauką paskaitęs, klausė: Kur čia tas palaimintas Avyžiaus originalumas? Juk čia daug kartų girdėta socialistinio realizmo romano fabula — gal tik kiek pikantiška, kad šičia partijos rajkomas ne kartą yra prieš angelų pusę. Romano įdomumas yra štai kur: tai yra romanas apie lietuvišką kaimą, ta pačia Žemaitės, Ramono, Katiliškio tradicija. Romane yra gyvi žmonės, gal tik išskiriant Toleikį, bet ir šis galop įgyja žmogaus bruožus.

Paimkime Lapiną — išnaudotojų, kenkėjų klasės atstovą. Buvęs didelio ūkio savininkas, dabar kolūkio malūninkas, iš nusukamų grūdų varo degtinę. Jo name gyvena Rimšų šeima: ankstyvesniais laikais Rimša buvo Lapino samdins — praktiškai tokiu pasiliko ir dabar. Rimšos žmona Morta — gabi audėja. Graži moteris, Lapino mylima nuo jaunystės. Jos vaikai — Lapino, kuris buvo tėvų priverstas vesti nemylimą turtingą merginą. Lapinui graudu pagalvojus, kad ardė savo gyvenimą dėl turto, o juo džiaugėsi tik tuos kelis metus, prieš raudoniesiems ateinant. Lapinas kaip lapė — stengiasi ir prie naujų valdovų gyventi, tačiau žmonių tarpe užmesdamas nepasitenkinimo ar neapykantos sėklas. Painių motyvų žmogus: už piktą žodį padega gryniausio kaimo proletaro trobą, iš apmaudo užsiundo kaimo kvailį Praną Prancūzą, kad užmuštų Toleikį. Lapinas — suktas sistemos priešas, bet romano autorius nesibijo jam duoti žmogaus bruožus. Štai Lapinas mąsto galulauky: „Tu vėl samdinsys, po kito botagu, tik tas botagas skaudžiau kerta. Vėl tavo žemė nebe tavo, ir nėra aiškesnės vilties, kad gali pasidaryti tavo. Gyveni kaip kiš-

kis pakrūmėje, laukdamas, kada medžiotojas užeis. Vakar netekai ūkio, šiandien gali tave išmesti iš tavo paties malūno, o rytoj, ko gero, atims ir šį žemės lopinėlį, ant kurio kol kas dar turi teisę pasėdėti” (258 psl.).

Romano svarbiausias veikėjas bus Martynas Vilimas, nes jis gal vienintelis, kuris paauga, pasikeičia. Jį slegia daug dalykų — gal sunkiausiai praeitis. Partizanai sudegino namą su jo sužieduotine. Jį kamavo baimė — daug kartų nakvojo Lapino daržinėje. Čia vėl kitas nemalonas prisiminimas: slaptajai policijai jo klausinėjant, kas turi būti išvežtas iš kaimo, jis gynė Lapiną, o neužstojo gero žmogaus Krūminio: gal ir dėl to, kad jį jau tuo metu kamavo beviltiška meilė Godai, Lapino jaunai gražiai dukteriai. Nesisekė tvarkyti Liepgirių kolūkio, bet ką ir sakyti — buvusi pirmininkas Bariūnas buvo paršas: iš kolūkio išsispaudė sau turto, pasistatė plytinį namą Vaišvilėje ir dabar spekuliuoja trąšomis su svieto perėjūnu Bistochodovu. Nesiseka Martynui atlaikyti ir partijos sekretoriaus Jurėno spaudimą pasodinti kukurūzų normą, nors jis jaučia, kad Arvydas buvo teisus, sakydamas, kad jie negali pasikliauti kukurūzais, nes jie netinkantys jų trumpų šaltų vasarų klimatui. Martynas, galutinai atstumtas Godos, pradeda just simpatiją Arvydo žmonai Ievai, kuriai šalta nuo Arvydo visiško atsidavimo savo darbui. Martyną ir Ievą suartina nelaimė — į sрутų duobę įkrenta Toleikių berniukas, kai Ieva girdo veršiukus — Arvydo nuopelnas, kad Ieva pasisiūlė kolūkio veršelius prižiūrėti. Laimei Martynas vaiką išgelbsti ir jie vienas kitam pajunta žmogišką šilumą. Tai pajunta ir grįžęs iš ligoninės Arvydas, kuris tačiau tikisi išlaikysiąs žmonos meilę. Knyga baigiasi optimistiška gaida — Martynas prisimena savo vaikystės pergyvenimą su Sėjėju — ir šiame skyriuje Avyžius primena Krėvę:

“Jis buvo Sėjėjas. Jis brido puria dirva, leisdamas iš abiejų rankų pilksvus grūdų debesėlius, o Martynas ėjo greta ir šiaudais žymėjo biržę. Sėjėjo kojos buvo didelės, apautos plaukuotomis naginėmis, ir Martyno pėdelės šalia jo pėdų atrodė kaip pastrigų dygsneliai. Bet jiedu ėjo greta — ir tai buvo svarbiausia: jiedu abu buvo Sėjėjai. Rudenį tas pats žmogus atėjo padėti motinai nupiauti lauko. Jis pašaukė Martyną ir parodė ražienose keletą įdubimų — didelių ir mažų. “Tai mudviejų pėdos. Žmogus, kur bepraieitų, visada palieka gerus arba blogus pėdsakus. Pėdsakai, ant kurių užaugo toks geras derlius, negalėjo būti blogi”. Tai pasakė Sėjėjas. Ir Martynas patikėjo juo, jam buvo gera, kad greta didžiųjų pėdų išliko ir jo mažos pėdelės”. (534-5 psl.) A.A.

ATGARSIAI

APIE GEGUŽĖS NUMERĮ

Sesuo M. Ignė pagavo liūdną jauno žmogaus bėgimą — nuo savęs, nuo kitų...

Vertinant „Fidelio“ mūsų scenoje, visiškai užmiršta B. Pūkelevičiūtė, kuri ne vien išvertė, bet tiesiog perkūrė. Kas galėjo nepastebėti skaidraus žodžių eiliavimo?...

Gera, kad atgaivintė skyrių „Atsakant“. Po II Vatikano suvažiavimo mes visi pasidarėm

lyg „žinovai“. O juk taip daug kas iš atsakymų pasimoko...

ESTETINIS ĮSPŪDIS

Duodamas net trijų spalvų viršeli, papuoštą Zitos Sodeikienės piešiniu-kolažu, naudodamas net kelių rūšių popierių, talpindamas pirmąsias nuotraukas, naujas (gegužės) žurnalo numeris daro labai malonų estetinį įspūdį.

„Draugas“, VI. 15

• PBT suvažiavimas Uppsaloje

Protestantų, ortodoksų ir kitų krikščionių atstovai, dalyvaujant katalikų stebėtojams-konsultantams, tariasi Pasaulio Bažnyčių Tarybos IV suvažiavime Uppsaloje.

Uppsala — tai švedų miestas su nemirtina religine ekumenine vyskupo Natano Söderbloomo tradicija. Jame liepos 4-20 d. vyksta Pasaulio Bažnyčių Tarybos IV generalinis suvažiavimas (apie šios visus krikščionis apjungti siekiančios Tarybos įsteigimą bei ankstyvuosius suvažiavimus žr. kun. Anso Trakio str. „Krikščionių vienijimosi pastangos“, „L. L.“, 1966, liepa-rugp., 278 psl.). Jame dalyvauja 600 su viršum atstovų iš 231 bažnyčių, apie 170 konsultantų, 65 stebėtojai ir apie 200 jaunimo atstovų. Iš viso, įskaitant svečius, bus apie 4,000 asmenų. Tai didelė vienybės siekiančių krikščionių manifestacija.

Tikrai reikia pasidžiaugti, kad bendradarbiavimas su Romos Katalikų Bažnyčia per pastutinius 7 metus tiek pasistūmėjo pirmyn, kad šiame suvažiavime dalyvaus paties popiežiaus paskirti katalikai stebėtojai-konsultantai.

Bendradarbiavimas tarp Pasaulio Bažnyčių Tarybos ir Romos Katalikų Bažnyčios eina sekančiais keliais: 1) praktiškame gyvenime, filantropijos srityje, o taip pat socialiniame ir

tarptautiniame gyvenime; 2) teologijos diskusijomis apie tikėjimo pagrindus bei ekumeninius santykius; 3) svarstymu kaip pašalinti artimesnį sugyvenimą trukdančias kliūtis ryšium su mišriomis vedybomis, religine laisve, kitų bažnyčių narių viliojimu ir kt.; 4) bendru rūpesčiu dėl krikščionių misijų, tiek tarp savųjų, tiek tarp nekrikščionių.

Bendra katalikų, protestantų ir stačiatikių komisija sėkmingai dirba jau 3 metus. Jos išvados bus svarstomos Uppsalos suvažiavime.

Šio visuotinio suvažiavimo šūkis paimtas iš apaštalo Jono Apreiškimo knygos: „Štai, aš visa darau nauja“. Svarbiausi darbai bus atlikti 6 sekcijose ir 8 komisijose. Sekcijų temos:

- 1) Šventoji Dvasia ir Bažnyčios visuotinumas;
- 2) atsinaujinimas misijose;
- 3) ekonominio ir socialinio lygio kėlimas pasaulyje;
- 4) Bažnyčios uždaviniai siekiant teisingumo ir taikos tarptautiniuose santykiuose;
- 5) Dievo kultas šių laikų supasaulėjusiame amžiuje;
- 6) siekiant naujo gyvenimo būdo. Komitetai toliau ryškins ekumeninius uždavinius, aiškins Bažnyčios padėtį pasaulyje ir t. t.

Suvažiavime Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčią oficialiai atstovaus kuratorė Halina Dilienė iš Čikagos. Iš jos laukiame tolimesnės informacijos apie vykstantį suvažiavimą.

Kun. Povilas Dilys

LEIDĖJŲ PRAŠYMAS

Leisdami "Laiškus Lietuviams", Tėvai Jėzuitai susilaukia ne pelno, bet nuostolio. Metinė prenumerata yra per žema: iš jos žurnalas negali išsiversti. "Laiškų Lietuviams" leidėjai prašo visų galinčių skaitytojų paremti žurnalą aukomis, o labiau pasiturinčiųjų — stambesne auka tapti žurnalo vieno numerio mecenatais.

JAUNIMO CENTRO STATYBA

Praėjusio dešimtmečio patirtis mums visiems labai aiškiai įrodė, kad Jaunimo Centro Čikagoje patalpos yra per mažos. Tad norėdami, kad jis ir toliau visiems patarnautų, būtinai turime nedelsdami jį padidinti. Už kiekvieną auką būsime visiems labai dėkingi. Jeigu kas paaukos bent tūkstantį dolerių, tai jo pavardė bus įrašyta specialioje lentoje Jaunimo Centre. Statybą netrukus pradėsime. Norime visus nuraminti, kurie baiminasi, kad kada nors Jaunimo Centras gali atitekti svetimtaučiams: Jaunimo Centras yra ir liks privati Lietuvos Jėzuitų provincijos nuosavybė. Auką prašome siųsti kun. J. Kubiliui, S.J., 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

TAUTOS KANKINIŲ PAMINKLAS

Lietuvių Tautos Kankinių Paminklas, Šv. Marijos Gailestingumo Motinos — Aušros Vartų koplyčia šalia Švento Petro karsto Bazilikoje Romoje jau ruošinama. Kasimo darbai jau baigti, vykdomi sienų ir lubų sutvirtinimo darbai, ruošiami dekoracijų projektai. Vatikano ir lietuvių archyvuose liks koplyčios aukotojų vardai, kurie bus įdomūs ne tik šiandien, bet ir tolimoje ateityje. Reiktų, kad lietuvių vardų ten būtų tūkstančiai. Galima įrašyti save, savo šeimos narių, savųjų ir pažįstamų kankinių vardus, pasiunčiant auką adresu: Lithuanian Martyrs' Chapel Fund, 2701, W. 68th St. Chicago, Ill. 60629. Amerikoje aukos nurašomos nuo mokesčių (tax deductible).

LITERATŪROS KONKURSAS JAUNIMUI

Detroito St. Butkaus šaulių kuopos spaudos ir kultūros sekcija skelbia novelės-apsakos konkursą jaunimui, ne vyresniam 30 m. amžiaus. Rašinių dydis: 25 ar daugiau mašinėlė rašytų psl. Rašinių turinį autoriai pasirenka laisvai, tačiau pageidaujama, kad būtų iškeltas patriotizmas. Dovanos: 300 dol., 200 dol. ir 100 dol. Rašiniai siunčiami iki š. m. rugsėjo 1 d. Vl. Mingėlai, 33546 Clifton Dr., Warren, Mich. 48092. Platesnė informacija pasirodė kitoje periodinėje spaudoje.

DAILININKŲ KŪRYBA SKAIDRĖSE

Pats naujausias Lietuvių Foto Archyvo užmojis yra pradėti leisti lietuvių dailininkų skaidres. Jau ruošiamas seselės Mercedes 40 dailės darbų rinkinys su komentarais. Užsisakyti galima: Lietuvių Foto Archyvas, 2345 W. 56th St., Chicago, Ill., 60636.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

ČIKAGOS JAUNIMO CENTRAS 1957-1967, Išleido Lietuviai Tėvai Jėzuitai Jaunimo Centro pirmajam dešimtmečiui paminėti. Red. J. Vaišnys, S. J. Meninė priežiūra R. Tvero. Fotografijos Alg. Kezio, S. J.

Š. Amerikos Lietuvių Studentų Sąjungos 1967 METRAŠ-

TIS. Prisimenami Jaunimo Metai, apžvelgiama bendroji studentų veikla. Red. M. Dranga. Iliustr. fotografijomis bei V. A. Dirdos piešiniais. 118 p.

Danguolė Sadūnaitė. TU ESI MANO ŽEMĖ. Naujas eilėraščių rinkinys. Spaudė Lietuvių Enciklopedijos spaustuvė. 45 psl.